

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ
ΕΥΡΩΠΑΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ :

ΑΚΡΟΔΕΞΙΑ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΕΞΤΡΕΜΙΣΤΙΚΟ
ΙΣΛΑΜ

ΛΙΤΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ – ΦΩΤΙΟΣ

A.M. 18017

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια : Μπόση Μαίρη

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2019

Ο Λίτος Ιωάννης – Φώτιος, βεβαιώνω ότι το έργο που εκπονήθηκε και παρουσιάζεται στην υποβαλλόμενη διπλωματική εργασία είναι αποκλειστικά ατομικό δικό μου. Όποιες πληροφορίες και υλικό που περιέχονται έχουν αντληθεί από άλλες πηγές, έχουν καταλλήλως αναφερθεί στη παρούσα διπλωματική εργασία. Επιπλέον τελώ εν γνώσει ότι σε περίπτωση διαπίστωσης ότι δε συντρέχουν όσα βεβαιώνονται από μέρους μου, μου αφαιρείται ανά πάσα στιγμή αμέσως ο τίτλος.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να αναδείξει δύο από τα κυρίαρχα είδη τρομοκρατίας των ημερών μας , την ακροδεξιά και την ισλαμική τρομοκρατία εμβαθύνοντας στο ζήτημα αναζητώντας τη σχέση μεταξύ των δύο (κοινά σημεία και διαφοροποιήσεις) αλλά και τα αίτια δημιουργίας του φαινομένου αυτού.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η βαθύτερη αναζήτηση στο ζήτημα της τρομοκρατίας, είναι ένα χρόνιο «μικρόβιο» με το οποίο συμβιώνω και μέσα από τη τριβή μου στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα των Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών μου έδωσε ένα εκ νέου κίνητρο στο να ασχοληθώ με το αντικείμενο. Ιδιαίτερο ρόλο στη περαιτέρω εμβάθυνση του θέματος έπαιζαν οι καθηγητές του τμήματος, δίνοντάς μου νέα εργαλεία για την πολιτική ανάλυση των διεθνών εξελίξεων, τους οποίους και θα ήθελα να ευχαριστήσω. Ιδιαίτερη μνεία θα ήθελα να κάνω στη κ. Μαίρη Μπόση, η οποία μέσα από τις διαλέξεις της αλλά και τη βοήθεια που μου παρείχε για τη συγγραφή της παρούσας διπλωματικής με συζητήσεις επί του θέματος, ήταν αρωγός στην ολοκλήρωση της εργασίας αυτής και στην κατεύθυνση της συλλογιστικής μου σκέψης σε άλλα μονοπάτια. Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς μου για τη στήριξη που μου προσέφεραν κατά το διάστημα της συγγραφής της παρούσας εργασίας και γενικότερα στη ζωή μου.

Πίνακας περιεχομένων

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 - ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ	3
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ	4
ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ : ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ	7
ΑΚΡΟΔΕΞΙΑ ΚΑΙ ΙΣΛΑΜΙΚΗ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ – ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 - ΑΚΡΟΔΕΞΙΑ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΕΞΤΡΕΜΙΣΤΙΚΟ ΙΣΛΑΜ : ΑΠΟ ΤΟ ΧΘΕΣ ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΑ	13
ΠΡΩΤΗ ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΑΚΡΟΔΕΞΙΑΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ.....	15
ΑΚΡΟΔΕΞΙΑ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟ.....	16
ΑΚΡΟΔΕΞΙΑ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟ ΨΥΧΡΟ ΠΟΛΕΜΟ.....	18
ΑΚΡΟΔΕΞΙΑ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ, ΜΕΤΑΨΥΧΡΟΠΟΛΕΜΙΚΑ ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ.....	20
ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΑΠΟΙΚΙΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ ΤΖΙΧΑΝΤΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ.....	23
ΕΞΤΡΕΜΙΣΤΙΚΟ ΙΣΛΑΜ ΚΑΤΑ ΤΟ 2 ^Ο ΜΙΣΟ ΤΟΥ 20 ^{ΟΥ} ΑΙΩΝΑ	25
ΕΞΤΡΕΜΙΣΤΙΚΟ ΙΣΛΑΜ : ΑΠΟ ΤΗΝ 11 ^Η ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ ΣΤΟ ΤΩΡΑ.....	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 - Η ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΣΤΗ ΒΟΣΝΙΑ ΚΑΙ ΟΙ «ΜΟΝΑΧΙΚΟΙ ΛΥΚΟΙ».....	34
Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΗΣ ΒΟΣΝΙΑΣ : ΣΗΜΕΙΟ ΤΟΜΗΣ ΤΗΣ ΑΚΡΟΔΕΞΙΑΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΞΤΡΕΜΙΣΤΙΚΟΥ ΙΣΛΑΜ (CASE STUDY).....	34
ΟΙ «ΜΟΝΑΧΙΚΟΙ ΛΥΚΟΙ» ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ.....	38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 - ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΑΚΡΟΔΕΞΙΩΝ ΚΑΙ ΑΚΡΑΙΩΝ ΙΣΛΑΜΙΣΤΩΝ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΩΝ.....	42
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ - ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ ΑΙΤΙΑ.....	44
ΠΟΛΙΤΙΚΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΙΤΙΑ.....	52
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΑΙΤΙΑ ;.....	58
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	63
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	66

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο 21^{ος} αιώνας ξεκίνησε με μία νέα διάσταση στη παγκόσμια πολιτική σκακιέρα που αφορά την ασύμμετρη απειλή και πιο συγκεκριμένα τη νέα τρομοκρατία. Έπειτα από το τρομοκρατικό χτύπημα στους δίδυμους πύργους και το Πεντάγωνο, η έννοια της ασφάλειας έγινε εντονότερη από ποτέ, καθώς η τρομοκρατία έλαβε νέα χροιά, καθιστώντας σε κίνδυνο οποιαδήποτε κρατική οντότητα. Κατά τον Ζαν Μποντριγιάρ οι τρομοκράτες ανέπτυξαν μία «διαισθητική» στρατηγική, μεταφέροντας το πεδίο της σύγκρουσης σε συμβολικές στρατηγικές επιχειρήσεις, κάτι που κάνει τον εχθρό πιο τρωτό και μετατρέποντας μία φιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση σε μία «αστυνομική παγκοσμιοποίηση» υποτασσόμενη στο αίτημα της ασφάλειας. Πέραν της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, ουκ ολίγα ήταν τα τρομοκρατικά χτυπήματα που συντάραξαν το πλανήτη. Η προέλευση της τρομοκρατίας αυτής προήλθε κυρίως από τις τάξεις των ακραίων Ισλαμιστών, με χτυπήματα σε Ευρωπαϊκές πόλεις αλλά και σε πόλεις της Μ. Ανατολής και της Αφρικανικής ηπείρου μέσω κυρίως της «αυτοκτονικής τρομοκρατίας», η οποία έκανε την εμφάνισή της, τη δεκαετία του 80. Εξέχον θέση στη τρομοκρατία των ημερών μας κατέχει βεβαία και η ακροδεξιά τρομοκρατία, προκαλώντας πολύνεκρες επιθέσεις αλλά και τριγμούς στη διεθνή ασφάλεια καθώς μη ξεχνάμε πως δύο από της πιο ηχηρές τρομοκρατικές επιθέσεις, έλαβαν χώρα σε κράτη όπως η Νορβηγία και η Νέα Ζηλανδία, χώρες οι οποίες ουδέποτε απασχόλησαν το πλανήτη για πολεμική ανάμιξη ή κάποιου άλλου είδους αποσταθεροποιητικής παραμέτρου στο εσωτερικό τους και μη.

Σκόπιμη είναι η αποφυγή αναφοράς στη τρίτη διάσταση της τρομοκρατίας, την ακροαριστερή, καθώς πλέον είναι ελάχιστα τα τρομοκρατικά χτυπήματα που προέρχονται από το χώρο αυτό και χρίζουν σημαντικότητας. Ιδιαίτερη μνεία θα γίνονταν στη περίπτωση που η παρούσα διπλωματική θα είχε ως επίκεντρο τον 20^ο αιώνα όπου και εκτυλίχθηκαν τρομοκρατικές ενέργειες σε μεγάλο αριθμό χωρών και

με σημαντικό αριθμό θυμάτων από τρομοκρατικές οργανώσεις όπως οι Ερυθρές Ταξιαρχίες, η R.A.F., η E.T.A., ο I.R.A. κ.α. οι οποίες ήδη από τα τέλη του προηγούμενου αιώνα και τέλη του νέου, εξαρθρώθηκαν ή είχαμε παύση του ένοπλου αγώνα τους.

Στο **1^ο Κεφάλαιο** της παρούσας διπλωματικής εργασίας θα προσπαθήσουμε να δώσουμε έναν ολοκληρωμένο ορισμό της τρομοκρατίας, αλλά και μία προσπάθεια να καταδειχθεί το τι είναι ακριβώς η ακροδεξιά και η Ισλαμική τρομοκρατία. Επίσης, θα γίνει μία ανάλυση του όρου τρομοκρατίας, μέσα από το Σουν Τσου και τον Καρλ Φον Κλαούζεβιτς, ούτως ώστε να κατανοήσουμε το ρόλο της τρομοκρατίας στο περιβάλλον των Διεθνών Σχέσεων.

Στη συνέχεια και πιο συγκεκριμένα στο **Κεφάλαιο 2**, θα ανατρέξουμε στο παρελθόν για να δούμε και να εξετάσουμε το πως ξεκίνησαν και πως εξελίχθηκαν η ακροδεξιά και η Ισλαμική τρομοκρατία βοηθώντας μας να αντιληφθούμε αρκετά από αυτά τα οποία προέρχονται από τις δύο αυτές διαστάσεις της τρομοκρατίας και επηρεάζουν τη παγκόσμια ασφάλεια σήμερα.

Σίγουρα υπάρχουν κάποια κοινά χαρακτηριστικά μεταξύ ακροδεξιάς τρομοκρατίας και εξτρεμιστικού Ισλάμ αλλά και διαφοροποιήσεις, κάτι που θα εξετάσουμε στο **Κεφάλαιο 3**, κάνοντας ιδιαίτερη αναφορά στο πόλεμο της Βοσνίας (1992 – 1995) (case study) όπου συναντάται μία τέμνουσα γραμμή μεταξύ των δύο αυτών διαστάσεων, καθιστώντας το πόλεμο αυτό ως σημείο καμπής για τις διεθνείς εξελίξεις όσον αφορά τη διεθνή ασφάλεια, αλλά και πεδίο σύγκρουσης των δύο πλευρών. Εκτός αυτού, θα γίνει ιδιαίτερη αναφορά στους «μοναχικούς λύκους» που δρουν εκατέρωθεν ενάντια στην ανθρώπινη ζωή.

Στο **4^ο Κεφάλαιο**, θα αναζητηθούν τα αίτια τα οποία δημιουργούν τους τρομοκράτες αυτούς, μέσα από πολιτικά – ιδεολογικά κίνητρα, αίτια μέσα από τη θρησκεία που ενστερνίζονται οι ακροδεξιοί και οι ισλαμιστές τρομοκράτες, στα οικονομικά οφέλη που αποσκοπούν και τέλος τις κοινωνικές – ψυχολογικές συνθήκες που οδηγούν στην

εκδήλωση του τρομοκρατικού χτυπήματος και άρδην στη διατάραξη της ασφάλειας, δίνοντας ιδιαίτερη βάση στη ψυχοσύνθεση του τρομοκράτη.

Τέλος, στο 5^ο και τελευταίο **Κεφάλαιο**, θα αναφερθούμε σε μία σύνοψη των όσων διαβάσαμε παραπάνω αλλά και βγάζοντας κάποια συμπεράσματα που θα γίνουν αρωγός στη μετρίαση του φαινομένου της τρομοκρατίας. Πέραν αυτού, θα γίνει και μία έκθεση στις δυσκολίες που αντιμετωπίστηκαν για τη συγγραφή της παρούσας διπλωματικής που έχει να κάνει κυρίως με την αποφυγή ανάλυσης της ακροαριστερής και της κρατικής τρομοκρατίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

«Κάθε πόλεμος βασίζεται στη παραπλάνηση και τον αιφνιδιασμό», σύμφωνα με τον Σουν Τσου. Κάτι ανάλογο διατυπώνεται και αρκετούς αιώνες αργότερα από τον Καρλ Φον Κλαούζεβιτς. Ένοπλη βία και αιφνιδιασμός συγχέονται, κάτι που έγινε πράξη από τον ίδιο τον Κλαούζεβιτς στους Ναπολεόντειους πολέμους και από τους Πρώτους επιτελείς για να υπερβούν την αποδυνάμωση του γερμανικού στρατού με κεραυνοβόλες επιθέσεις, κάτι αντίστοιχο του κινεζικού εμφυλίου, όπου οι αντάρτες του Μάο Τσετουνγκ επιχειρούσαν μικρές κεραυνοβόλες επιθέσεις έναντι των Κουομιτάνγκ. Σ' αυτό το σημείο θα ήταν χρήσιμο να διευκρινιστεί η αμφίσημη σχέση του ανταρτοπόλεμου και της τρομοκρατίας, μέσα και από το παράδειγμα της ισλαμικής τρομοκρατίας που είναι περισσότερο έκδηλη: η τρομοκρατία αναδεικνύεται ως η κυριότερη ένοπλη μορφή του αγώνα που διεξάγουν οι αντάρτες ισλαμιστές¹.

¹ (Πάσχος, 2005, pp. 120 & 228-229)

Τον 20^ο αιώνα, οι παγκόσμιοι πόλεμοι που έλαβαν χώρα με τα ολοκληρωτικά γνωρίσματά τους μεγάλωσαν τις αποστάσεις ανάμεσα στις στρατιωτικές αρχές του Κλαούζεβιτς και το σύγχρονο πόλεμο όπως το γνωρίζουμε σήμερα. Ο συμμετρικός πόλεμος και η τακτική στις πολεμικές επιχειρήσεις, αντικαταστάθηκαν από τη πυρηνική ισορροπία του τρόμου και τις στρατηγικές της αποτροπής τη περίοδο του Ψυχρού πολέμου, καθώς και στο σήμερα με τις σχέσεις Η.Π.Α. – Βόρεια Κορέα, από εξ αποστάσεως high – tech πολέμους (Γιουγκοσλαβία , Αφγανιστάν, Ιράκ) που ελάχιστα θυμίζουν τις αναλύσεις του Πρώσου στρατηγού, αλλά και από τα τρομοκρατικά χτυπήματα που έλαβαν χώρα, μεταφέροντας τις συνθήκες πολέμου όπως τις γνωρίζαμε, σε ασύμμετρες και απρόβλεπτες μάχες, κάτι που χαρακτηρίζεται από το στοιχείο του αιφνιδιασμού, τόσο σε τακτικό όσο και σε στρατηγικό επίπεδο. Με τη διαφορά όμως πως πλέον ο «εχθρός» είναι «αόρατος». Πάρα ταύτα ο χαμαιλέοντειος χαρακτήρας του πολέμου παραμένει².

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Το 48 μ.Χ. , έχουμε ουσιαστικά τη πρώτη εμφάνιση του όρου τρομοκρατία, όπου οι Ζηλωτές, μια εβραϊκή αίρεση εκτελούσε τρομοκρατικές ενέργειες με στόχο να εξαναγκάσουν το λαό της Ιουδαίας να εξεγερθεί κατά των Ρωμαίων. Η πρακτική τους περιλάμβανε κυρίως δολοφονίες Ιουδαίων συνεργατών των Ρωμαίων ή Ρωμαίους λεγεωνάριους, απήγαγαν μέλη της Φρουράς του Ναού για να ζητήσουν λύτρα ή χρησιμοποιούσαν δηλητήριο σε μεγάλη κλίμακα. Η κάστα αυτή δολοφόνων είναι ουσιαστικά ο προάγγελος μιας σιίτικης μουσουλμανικής αίρεσης του 11^{ου} αιώνα γνωστοί και ως Ισμαηλίτες, ο οποίοι είχαν παρόμοια κοσμοθεωρία περί θανάτου, καθώς ο θάνατος στη διάρκεια της επίθεσης κατά των εχθρών αποτελούσε πράξη αυτοθυσίας που τους έδινε το προνόμιο για μια θέση στο παράδεισο³.

² (Πάσχος, 2005, pp. 116-117)

³ (Bongar, Brown, Beutler, Breckenridge, & Zimbardo, 2010, pp. 3-4)

Την ίδια περίοδο περίπου μέσα στον 11^ο αιώνα δρούσε λίγο έξω απ' τη Τεχεράνη μία ομάδα πληρωμένων δολοφόνων που αναλάμβανε κυρίως τρομοκρατικές ενέργειες και δολοφονίες πολιτικών ηγετών. Για περισσότερο από 150 χρόνια άσκησαν μεγάλη επιρροή και τρόμο. Το όνομά τους ήταν Ασασσίνοι. Ιδρυτής της ομάδας αυτής ήταν ο Χασάν - Ι - Σαμπάχ. Η σχέση αυτή ήταν ευέλικτη στις συμμαχίες. Πολλές φορές εκτελούσαν ηγέτες των σταυροφόρων, αλλά δεν ήταν και λίγες οι φορές που εκτελούσαν για χάρη των σταυροφόρων⁴.

Στα τέλη του 18^{ου} αιώνα και πιο συγκεκριμένα το 1773 μέχρι και το 1774, συναντάμε στη Γαλλία το λεγόμενο καθεστώς του τρόμου (de la terreur) απ' όπου προέρχεται και η αγγλική λέξη terrorism. Στη Γαλλία και μετά τη σύλληψη του Λουδοβίκου ΙΣΤ', ιδρύθηκε από τους μετριοπαθείς ως τότε Ιακωβίνους η λέσχη των Φεγιαντίνων, οπότε και σήμανε η στροφή στην ακραία ριζοσπαστικοποίησή τους με την εγκαθίδρυση της πολιτικής του τρόμου, υπό την ηγεσία του Ροβεσπιέρου⁵.

Τον αμέσως επόμενο αιώνα και πιο συγκεκριμένα το 19^ο οι όροι 'τρομοκρατία' και 'τρομοκράτης', αποδόθηκαν περισσότερο με μια αυτόνομη ιδεολογική χροιά. Στη Ρωσία της εποχής εκείνης, αναπτύχθηκε έντονα η δράση των Ρώσων επαναστατών κατά της αυταρχικής κυβέρνησης. Η οργάνωση 'Ναρόνταγια Βόλια' (Narodnaya Volya) (Λαϊκή Βούληση) ήταν μία εκ των σημαντικότερων οργανώσεων που έδρασε κατά του τσάρου, τον οποίο και κατάφεραν να δολοφονήσουν το Μάρτιο του 1881. Ο όρος τρομοκρατία ισχυροποιείται ακόμα περισσότερο, καθώς ο Πιοτρ Κροπότκιν (1842 –1921 , Ρώσος αναρχικός) πήρε την «έμπρακτη προπαγάνδα» του Πικαζάνε (Ιταλός αριστοκράτης και έπειτα αγωνιστής για μια ενωμένη και σοσιαλιστική Ιταλία) ο οποίος όμως δε μιλούσε για βία, μετατρέποντάς τη σε στρατηγική της τρομοκρατίας. Ο Κροπότκιν πίστευε ότι η επανάσταση έναντι του Τσάρου θα ξεκινούσε με μεμονωμένες πράξεις «πράξεις ατομικού ηρωισμού», οι οποίες θα έχουν άμεση επιρροή και στο λαό, καθώς θα ενθαρρύνονταν και θα προχωρούσαν σε ανάλογες

⁴ (Beyer, χ.χ.)

⁵ (Bongar, Brown, Beutler, Breckenridge, & Zimbardo, 2010, p. 4)

πράξεις. Γρήγορα όμως αναθεώρησε, παίζοντας καθοριστικό ρόλο η καταστολή που δέχθηκαν οι Ρώσοι εξεγερμένοι (έπειτα από την αυτό-έκρηξη ενός εκ των εξεγερμένων στην άμαξα του τσάρου) κατανόησε ότι ήταν λάθος κάτι που γίνεται αντιληπτό από λεγόμενα του σε γραπτό κείμενο το 1891: *«μια γερά δομημένη εξουσία που έχει χτιστεί σε διάστημα αιώνων, δε καταστρέφεται με λίγα κιλιά δυναμίτη»*. Πάντως, κύριος στόχος της οργάνωσης δεν ήταν τόσο η βία, όσο ο ψυχολογικός αντίκτυπος.⁶

Μετάπειτα, τον 20^ο αιώνα, είναι η περίοδος η οποία χαρακτηρίζεται από εντονότερη έξαρση του φαινομένου της τρομοκρατίας, διαφέροντας ουσιαστικά από παλαιότερες μορφές βίας, καθώς τα κύρια κίνητρα των τρομοκρατών είχαν να κάνουν με έναν αντί – αποικιακό αγώνα. Πρωτεργάτης, της αντί – αποικιακής τρομοκρατίας ήταν ο Αμπόν Ραμντάν (1920 – 1957), Αλγερινός διοικητής είχε ενταχθεί από νωρίς στο F.L.N. (Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο έναντι των Γάλλων αποικιοκρατών), ο οποίος και πρότεινε μια εντελώς διαφορετική στρατηγική. Υπέδειξε το δρόμο προς τη τρομοκρατία, έναντι του ανταρτοπόλεμου, που ήταν και ο κλασσικό τρόπος αντιμετώπισης τέτοιων καταστάσεων μέχρι τότε. Τα τρομοκρατικά χτυπήματα θα λάμβαναν χώρα στη πρωτεύουσα της χώρας, τοι Αλγέρι, όπως και έγινε. Ο Ραμντάν αντιλαμβανόταν ακριβώς ποιες ήταν οι απαιτήσεις της τρομοκρατίας : όχι άμεση αντιπαράθεση με τον αντίπαλο , αλλά ψυχολογική χειραγώγηση της αντίληψής του και των συμφερόντων του. Μέσω δραματικών επιθέσεων στους Γάλλους αποικιοκράτες αλλά και σε ντόπιους συνεργάτες, η τρομοκρατική εκστρατεία του F.L.N. αποσκοπούσε να τραβήξει τη προσοχή, να διχάσει την αλγερινή κοινωνία, να ανησυχήσει τους εποίκους και να προκαλέσει μια γαλλική υποχώρηση με τελικό στόχο η κυβέρνηση του Παρισιού να αναγκαστεί να αποτραβηχτεί από την Αλγερία. Η πρακτική του Ραμντάν, πολλές φορές ήταν κτηνώδη καθώς στόχευε και σε απλούς πολίτες σε αγορές και καφεενεία, ενώ ακόμα και γυναικόπαιδα έπεσαν θύματα των επιθέσεων του F.L.N.⁷

⁶ (PETER, 2016, σ. 27) & (Bongar, Brown, Beutler, Breckenridge, & Zimbardo, 2010, σ. 146)

⁷ (PETER, 2016, σ. 34)

Κατά τα τέλη του Ψυχρού Πολέμου και τη δεκαετία του 90', η τρομοκρατία προς του «αθώους πολίτες» ήταν ο πρωτεύον στόχος τρομοκρατών, αναδεικνύοντας ακόμα πιο πολύπλοκο το φαινόμενο της τρομοκρατίας

ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ : ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

Ο αγώνας των Αλγερινών και του F.L.N. ανέδειξε και στον υπόλοιπο αραβικό κόσμο αλλά και σε άλλες Αφρικανικές χώρες, αντίστοιχες πρακτικές στη προσπάθεια τους να εκδιώξουν τους αποικιοκράτες. Η αντίσταση αυτή είχε άμεσο αντίκτυπο στη προσπάθεια ορισμού της τρομοκρατίας.

Το 1999 στην διάσκεψη «Convention on Combating International Terrorism» και το 2002 οι αραβικές κυρίως χώρες, επανέλαβαν την άρνησή τους να δεχθούν ότι οι ένοπλοι ανταποικιοκρατικοί και απελευθερωτικοί αγώνες αποτελούν τρομοκρατική δράση. Εξάλλου, πως είναι δυνατόν να συμφωνήσουν όλες οι χώρες για το χαρακτήρα της ένοπλης βίας που εμπλέκεται σε απελευθερωτικούς αγώνες, σε φυλετικές διακρίσεις, στον κρατικό ρατσισμό, στην αποικιοκρατία, στη ξένη κατοχή, στην εκμετάλλευση κ.ο.κ. Έτσι όπως ήταν φυσικό το Φεβρουάριο του 2002 η αρμόδια για τη τρομοκρατία επιτροπή του Ο.Η.Ε., δε μπόρεσε να καταλήξει σε ένα γενικά αποδεκτό ορισμό της τρομοκρατίας.⁸

Πάρα ταύτα δεν είναι λίγα τα κράτη που ταυτίζουν τη τρομοκρατία με μία και μοναδική έννοια, με τη πλήρη «δαιμονοποίηση» του όρου κυρίως από τις κρατικές υπηρεσίες και τους συνεργαζόμενους φορείς έχοντας ως στόχο την εξίσωση όλων των εννοιών, καθώς και τη ταύτιση των εννοιών αυτών με ένα αδιευκρίνιστο απόλυτο κακό.⁹ Δεν ήταν λίγα τα εθνικοαπελευθερωτικά, αντί – ιμπεριαλιστικά, αυτονομιστικά, λαϊκά κινήματα σε μέρη ανά το κόσμο που ήρθαν σε σύγκρουση με τη κεντρική εξουσία και χαρακτηρίστηκαν τρομοκρατικές οργανώσεις. Μη παραλείπουμε επίσης το γεγονός ότι

⁸ (Πάσχος, 2005, σσ. 99-100)

⁹ Μαίρη Μπόση «Ψυχολογία της Τρομοκρατίας» Πρόλογος Ελληνική Έκδοση

πολλές από τις οργανώσεις αυτές που θεωρήθηκαν ως τρομοκρατικές έφτασαν σε επίπεδο πολιτικών οντοτήτων, όπως η Χαμάς και η Χεζμπολάχ .

Όσον αφορά τώρα, τον ορισμό της τρομοκρατίας αυτό καθ' αυτό θα ήταν λάθος να πάρουμε κάτι σα θέσφατο, αλλά σίγουρα μπορούμε να έχουμε κάποιες κατευθυντήριες γραμμές για τον ορισμό αυτό. Σύμφωνα και με τη Martha Crenshaw (2002) (*καθηγήτρια πολιτικής επιστήμης του Πανεπιστημίου του Stanford*) τονίζει ότι όσον αφορά τον ορισμό υπάρχουν αρκετές αντιφάσεις και πως η τρομοκρατία είναι ένας εξαιρετικά πολιτικοποιημένος όρος που χρησιμοποιείται για να περιγράψει τη συμπεριφορά αντιμαχόμενων δυνάμεων, καθώς επίσης περιλαμβάνει πολλές και διαφορετικές πρακτικές, από απαγωγές μέχρι βομβιστικές επιθέσεις έχοντας ως στόχο τις μαζικές ανθρώπινες ζωές ή γενικευμένες καταστροφές.¹⁰

Οι ορισμοί της τρομοκρατίας ποικίλουν και δεν είναι λίγες οι κρατικές οντότητες που έχουν ορίσει τη λέξη (Η.Π.Α., Ηνωμένο Βασίλειο, Ισραήλ, Γερμανία) αλλά και διεθνείς οργανισμοί (Ευρωπαϊκή Ένωση, NATO, ΟΗΕ), κάτι που κάνει το όλο εγχείρημα να είναι γίνεται όλο και πιο αμφιλεγόμενη η έννοια αυτή. Εξάλλου με βάση και τα λόγια της κ. Μπόση, η διαμόρφωση ορισμού ενός φαινομένου κινητοποιεί διαφορετικά αντανάκλαστικά σε κάθε κοινωνία, διαφορετικές κυβερνητικές σκοπιμότητες σε κάθε κυβέρνηση και διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις από την εκάστοτε ακαδημαϊκή κοινότητα. Αποτέλεσμα αυτού, να δυσχεραίνεται ακόμα περισσότερο η ανάπτυξη κοινής πολιτικής για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας.¹¹

Πέραν όμως των παραπάνω δυσκολιών, ο όρος τρομοκρατία ποικίλει και λόγω των κοινωνιολογικών, πολιτικών και νομικών προσεγγίσεων του θέματος, καθώς διαφοροποιείται ο όρος από προσέγγιση σε προσέγγιση. Μια ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα προσέγγιση ήταν η προσπάθεια του Alex P. Schmid στις Η.Π.Α.. Ο Schmid ζήτησε τη συνεργασία πενήντα ακαδημαϊκών ούτως ώστε να ορίσει το φαινόμενο αυτό. Η προσπάθεια αυτή κατέληξε στον ακόλουθο ορισμό :

¹⁰ (Bongar, Brown, Beutler, Breckenridge, & Zimbardo, 2010, σ. 4)

¹¹ (Μπόση, ΠΕΡΙ ΟΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, 2000, σ. 72)

Η τρομοκρατία είναι σχεδόν μια «αγχώδης» μέθοδος από επαναλαμβανόμενες πράξεις βίας, τις οποίες αναλαμβάνουν παράνομες (ή σχεδόν) ομάδες, ή άτομα μέλη κρατικών υπηρεσιών για προσωπικούς, ή εγκληματικούς, ή πολιτικούς σκοπούς. Βάσει αυτού του σκεπτικού – και σε αντίθεση με τις δολοφονίες – οι άμεσοι αποδέκτες της βίας δεν είναι και οι βασικοί στόχοι. Οι άμεση ανθρωπίνι στόχοι της βίας είτε επιλέγονται τυχαία (τυχαία θύματα), είτε έχουν αποφασιστεί (αντιπροσωπευτικά δείγματα ή συμβολικοί στόχοι) από το πληθυσμό των στόχων, αποτελούν το μήνυμα προς τον ευρύτερο στόχο αποδέκτη. Ο εκφοβισμός αλλά ακόμη και η ίδια πράξη βίας, χρησιμοποιείται ως αγγελιαφόρος των τρομοκρατών (οργανώσεων ή ατόμων) προς τα θύματα. Στην ουσία η ίδια η πράξη της βίας χρησιμοποιείται για να προωθήσει το μήνυμα στο κύριο στόχο, που δεν είναι άλλος παρά το ειδικό ή ευρύ ακροατήριο ή τα ακροατήρια που παρακολουθούν τα δρώμενα. Η ίδια η τρομοκρατική πράξη εκ των πραγμάτων μεταβάλλει σε ακροατήριο, το κοινωνικό σύνολο που παρακολουθεί. Η τρομοκρατική πράξη συνοδεύεται από τις γενικές ‘απαιτήσεις’ προς το στόχο. Ο στόχος προς τον οποίο είναι στραμμένη η προσοχή των τρομοκρατικών οργανώσεων λαμβάνοντας το μήνυμα αναμένεται να διαθέτει την ικανότητα να μετουσιώνει τη βία, τον εκβιασμό ή τη προπαγάνδα σύμφωνα με την αντίληψη της τρομοκρατικής οργάνωσης.

Ο παραπάνω τρόπος προσέγγισης του φαινομένου όπως αναγνωρίστηκε και από τον ίδιο το συγγραφέα, δε μπορεί να γίνει αποδεκτός από τη διεθνή κοινότητα. Είναι μία εξαιρετική προσπάθεια ακαδημαϊκής προσέγγισης, στην οποία όμως εκλείπει το πολιτικό κίνητρο, αποτυγχάνοντας εν τέλη να γίνει αποδεκτή και από τη κοινότητα των μελετητών. Αξιοσημείωτο είναι βέβαια ότι ο Schmid κατέληξε σε αυτόν τον ορισμό αφού πρώτα χρησιμοποίησε 109 ερμηνείες.¹²

ΑΚΡΟΔΕΞΙΑ ΚΑΙ ΙΣΛΑΜΙΚΗ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ – ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

¹² (Μπόση, ΠΕΡΙ ΟΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, 2000, σσ. 115-117)

Όπως είδαμε και παραπάνω ο ορισμός της ίδιας της τρομοκρατίας είναι δύσκολος να οριστεί και να έχει ευρεία αποδοχή από τη διεθνή κοινότητα. Ευκολότερο βέβαια είναι να ορίσουμε την ακροδεξιά τρομοκρατία, καθώς τείνουν να έχουν χαρακτηριστικά τα οποία δύσκολα μπορούν να αμφισβητηθούν, και είναι τα εξής :

A) Η ιδεολογία τους κινείται κάπου ανάμεσα σε νέο – ναζισμό, φασισμό, ακραίο εθνικισμό, αντί – σημιτισμό, ρίχνοντας μια πρόχειρη ματιά σε κατά καιρούς κείμενα που εκδίδουν.

B) Σημαντικό ποσοστό των υποστηριχτών της ακροδεξιάς είναι φίλα προσκείμενοι ή ενεργά μέλη σε συναφή ιδεολογικές οργανώσεις και όχι τόσο σε δεξιά κοινοβουλευτικά κόμματα.

Γ) Πολλές από τις άκρο – δεξιές τρομοκρατικές οργανώσεις έχουν σχετιστεί με παρακρατικές οργανώσεις και κατ' επέκταση με κρατικούς μηχανισμούς και μυστικές υπηρεσίες, κάτι που έχει ως αποτέλεσμα την αμφισβήτηση του ιδεολογικού υπόβαθρου της άκρας – δεξιάς.

Δ) Η επιλογή του στόχου από τα τρομοκρατικά χτυπήματα γίνεται συνήθως με βάση τη τυχαία πρόκληση θυμάτων, σε αντίθεση με την άκρο – αριστερή που έχει πιο συγκεκριμένους στόχους (ιδεολογικούς αντιπάλους – κρατικοί δρώντες).

E) Σε επίπεδο στρατηγικής και τακτικού προσανατολισμού, εκλείπουν κατά κόρων και τα δύο αυτά στοιχεία από τις τρομοκρατικές του επιθέσεις.

ΣΤ) Ουκ ολίγες φορές, τα τρομοκρατικά χτυπήματα που προκλήθηκαν από ακροδεξιές οργανώσεις ή «μοναχικούς λύκους» (θα αναλυθεί εκτενέστερα παρακάτω το φαινόμενο των μοναχικών λύκων) εκλείπουν από αιτιολόγηση των ενεργειών αυτών.¹³

¹³ (Μπόση, ΠΕΡΙ ΟΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, 2000, σσ. 36-39)

Όπως προαναφέρθηκα και παραπάνω είναι πασιφανής η διαλλακτικότητα που αντιμετώπισαν ακροδεξιές οργανώσεις από το κράτος δίνοντας τη δυνατότητα να δρουν ανεξέλεγκτα, καθώς δεν είναι λίγα τα περιστατικά τρομοκρατικών επιθέσεων από τα μέσα της δεκαετίας του 60' μέχρι και το 1980, που αποδίδονταν στην άκρα – αριστερά, ενώ είχαν εκτελεστεί από ακροδεξιές ομάδες. Σημεία καμπής της αλλαγής κατεύθυνσης της κρατικής πολιτικής αποτέλεσαν τα πολλαπλά κρούσματα ακροδεξιάς βίας το 1980 (επίθεση στο σιδηρόδρομο της Μπολόνιας, επίθεση στη γιορτή της μπύρας στο Μόναχο, επίθεση σε συναγωγή στο Παρίσι)¹⁴, ωθώντας τις δυτικές δημοκρατίες να λάβουν πιο περιοριστικές δράσεις για το φαινόμενο αυτό. Ακόμα πιο έντονη η ανάγκη για καταστολή της ακροδεξιάς τρομοκρατίας τον 21^ο αιώνα με τα τρομοκρατικά χτυπήματα που συντάραξαν τη κοινή γνώμη στη Νορβηγία το 2011 από τον ακροδεξιό Anders Behring Breivik και με τη τρομοκρατική επίθεση σε δύο τζαμί στη Νέα Ζηλανδία τον Μάρτιο του 2019.

Όσον αφορά το εξτρεμιστικό Ισλάμ κατέχει εξέχουσα θέση στη τρομοκρατία του σήμερα αλλά και του πρόσφατου παρελθόντος. Η ισλαμική βία δεν εκλείπει ιδεολογίας και ενίοτε αγγίζει τα όρια του θρησκευτικού παραλογισμού. Κάποια από τα βασικά χαρακτηριστικά του φαινομένου αυτού είναι τα ακόλουθα :

A) Η ισλαμική τρομοκρατία είναι επώνυμη, καθώς στη πλειοψηφία τους τα τρομοκρατικά χτυπήματα έχουν ανάληψη ευθύνης από την αντίστοιχη οργάνωση.

B) Αρκετές από τις τρομοκρατικές οργανώσεις αυτού του φάσματος έχουν πολιτικά προνόμια, όπως για παράδειγμα η είσοδος μελών της Χεσμπολάχ στην Λιβανική Εθνοσυνέλευση, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα πολιτικής χάραξης προς όφελός τους.

Γ) Σύμφωνα με το ισλαμικό δίκαιο ο κόσμος διαιρείται στο Dar– al –Islam (κατοικία του Ισλάμ) και στο Dar – al –Harb (την κατοικία του πολέμου). Το τελευταίο σχετίζεται με τις κοινωνίες που δεν εξισλαμίζονται και επίλυση του ζητήματος αυτού πρέπει να

¹⁴ (Γρίβας, 2013)

κυριαρχήσει ο πόλεμος, μέχρι τη πλήρη επικράτηση του Ισλάμ και την απορρόφηση του υπόλοιπου κόσμου από το Dar – al – Islam.¹⁵

Δ) Τα τρομοκρατικά χτυπήματα που εκτελούν συμπεριλαμβάνει και τη «τυφλή» πρόκληση θυμάτων (χαρακτηριστικό ακροδεξιός τρομοκρατίας), αλλά και χτυπήματα σε συγκεκριμένους στόχους.

Ε) Ο φανατικός ισλαμιστής τρομοκράτης δεν νοιάζεται για την αποκομιδή πολιτικού οφέλους (πλην ελαχίστων εξαιρέσεων), σε αντίθεση με τον ιδεολόγο τρομοκράτη που στοχεύει στην κοινωνική αποδοχή και στήριξη.

Η ισλαμική τρομοκρατία για το πρίσμα της επιστημονικής προσέγγισης είναι επί της ουσίας μια υπέρ – απλουστευμένη συνιστώσα της τρομοκρατίας εν γένη που περιγράφει την χαοτική κατάσταση σε ένα μεγάλο γεωγραφικό εύρος της Μέσης Ανατολής και όχι μόνο (κάτι που θα διερευνηθεί παρακάτω), αποτελώντας ταυτόχρονα ως άλλοθι για την αποφυγή λύσεων.¹⁶

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΑΚΡΟΔΕΞΙΑ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΕΞΤΡΕΜΙΣΤΙΚΟ ΙΣΛΑΜ : ΑΠΟ ΤΟ ΧΘΕΣ ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΑ

Αναμφισβήτητα η 11^η Σεπτεμβρίου ήταν ένα γεγονός το οποίο άλλαξε άρδην το πολιτικό σκηνικό και την διεθνή ασφάλεια προκαλώντας ανησυχία σε κάθε δυτική χώρα, φοβούμενη ότι μπορεί να είναι ο επόμενος στόχος. Εκτός αυτού, δόθηκε το πρόσχημα επανεμφάνισης ακραίων νεωτερικών στερεοτύπων. Έτσι με απίστευτη ταχύτητα πολιτισμοί, θρησκείες και παραδόσεις εκατομμυρίων ανθρώπων της Μέσης

¹⁵ (Ηφαιστος, 2009, σ. 34)

¹⁶ (Μπόση, ΠΕΡΙ ΟΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, 2000, σσ. 44-47)

και της Άπω Ανατολής, ενοχοποιήθηκαν. Επιστρατεύτηκε από τα δυτικά κράτη το επινόημα του Ισλαμικού διεθνισμού ως κοσμοπολίτικη αξία που διαπερνά τα μουσουλμανικά κράτη. Μ' αυτό το τρόπο τίθεται προς αμφισβήτηση το εθνικό και κοινωνικό γίνεσθαι, με στόχο την πλήρη εκθεμελίωση του μουσουλμανισμού. Απόδειξη αυτού, αποτελεί η ευκολία με την οποία τα ηγεμονικά κράτη μέσω του Συμβουλίου Ασφαλείας, προχώρησαν στην αυτοδικία.¹⁷

Πέραν όμως των κρατικών δρώντων που προχώρησαν στην αυτοδικία, δεν ήταν λίγοι εκείνοι είτε κατά μονάδες είτε σαν οργανώσεις (ακροδεξιοί), ξεκίνησαν παράζ επιθέσεων έναντι των μουσουλμάνων, συντηρώντας έναν φαύλο κύκλο βίας ο οποίος έχει τις απαρχές του κοντά εδώ και έναν αιώνα. Προτού όμως προχωρήσουμε με τα αίτια της δημιουργίας αυτής της βίας και κατ' επέκταση τα αίτια που οδηγούν κάποιον να γίνει τρομοκράτης, ας εξετάσουμε το πως έχουμε φτάσει σε μία περίοδο έξαρσης της ακροδεξιάς και της ισλαμικής τρομοκρατίας.

ΑΚΡΟΔΕΞΙΑ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ : ΑΠΟ ΤΟ ΧΘΕΣ ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΑ

Όπως είδαμε και στα γενικά χαρακτηριστικά της ακροδεξιάς τρομοκρατίας, ο τρόπος έκφρασης και δράσης της είναι εκ διαμέτρου αντίθετη με την ακροαριστερή τρομοκρατία, καθώς η οι τελευταίοι στόχευαν και στοχεύουν σε συγκεκριμένους στόχους, δίνοντας προσοχή στην αποφυγή «αθώων» θυμάτων, ενώ η ακροδεξιά ουδέποτε είχε τέτοιες «ευαισθησίες». Αρχικά αυτή η μορφή βίας εξηγήθηκε ως «μανιχαϊστική» (Manichean) παραπέμποντας σε μία περσική θρησκευτική αίρεση του 3^{ου} αιώνα μ.Χ. η οποία θεωρούσε ότι υφίσταται μόνο το καλό και το κακό δίχως

¹⁷ (Ηφαιστος, 2009, σσ. 34-39)

ενδιάμεσες διαστάσεις. Με την απόδοση αυτού του όρου εξηγείται η τυχαία επιλογή θυμάτων και η καταστροφή που δε γνωρίζει όρια.¹⁸

ΠΡΩΤΗ ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΑΚΡΟΔΕΞΙΑΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Οι Η.Π.Α. έχουν τη παλαιότερη χρονολογικά οργάνωση ακροδεξιάς τρομοκρατίας η οποία δεν είναι άλλη από τη KU KLUX KLAN. Δημιουργήθηκε μεταξύ του 1865 και 1866 αμέσως μετά την επικράτηση των Βόρειων έναντι των Νότιων, από 6 στρατιώτες των δευτέρων, οι οποίοι είχαν ως στόχο την τιμωρία πρώην σκλάβων αλλά και λευκών υποστηρικτών τους.¹⁹ Μετέπειτα και γύρω στα μέσα του 1915, στο μίσος τους εντάχθηκαν οι Εβραίοι, οι Καθολικοί, οι μετανάστες, και οι ομοφυλόφιλοι.

Η ήττα των Νότιων και η προσπάθεια συνέχισης του πολέμου με άλλα μέσα μέσω της ΚΚΚ με κάποιους από αυτούς, επιβεβαιώνει τη θεωρία του κοινωνιολόγου Steve Bruce, πως οι ακροδεξιές τρομοκρατικές ομάδες δεν είχαν και δεν έχουν ως στόχο την δημιουργία μιας νέας τάξης πραγμάτων αλλά την επιστροφή στη παλιά. Κάτι τέτοιο επιβεβαιώνεται και από το παράδειγμα που αναφέρει ο ίδιος, που έχει να κάνει με τους βασιλικούς της Β. Ιρλανδίας. Η τρομοκρατική εκστρατεία που στρέφονταν κυρίως εναντίον Καθολικών πολιτών, για τους οποίους οι βασιλικοί πίστευαν ότι υποστήριζαν τον I.R.A.. Οι επιθέσεις των βασιλικών ήταν ως επί το πλείστο τυχαίες και σε αντίθεση με τον I.R.A., σπάνια αναλάμβαναν την ευθύνη. Κατά τη διάρκεια όλου αυτού του αγώνα, Άγγλοι φασίστες προσπάθησαν να προσεγγίσουν του βασιλικούς, χωρίς επιτυχία καθώς επιθυμούσαν την αποκατάσταση της κρατικής τάξης και όχι την ανατροπή της.²⁰

¹⁸ (Μπόση, ΟΙ ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ, 2018, σ. 298) & (Augustyn, χ.χ.)

¹⁹ (Μπόση, ΟΙ ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ, 2018, σσ. 303-304)

²⁰ (PETER, 2016, σσ. 47-48)

ΑΚΡΟΔΕΞΙΑ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟ

Μετά τη λήξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, πρωτοεμφανίστηκαν οι πρώτες ακροδεξιές οργανώσεις στη «γηραιά» ήπειρο, σε περιοχές της Ανατολικής Ευρώπης και χώρες των Βαλκανίων, κάτι που επισφραγίζεται με τα γερμανικά Freikorps στην εξαθλιωμένη από το πόλεμο Γερμανία. Στη συγκεκριμένη οργάνωση συμμετείχαν αρκετοί βετεράνοι του πολέμου μεταξύ αυτών ο Rudolf Hess και ο Ernst Rohm (μετέπειτα ηγετικά πρόσωπα των Ναζί). Μερικές από τις θηριωδίες τους αποτελούν οι δολοφονίες 12 εργαζομένων που υποτίθεται πως διέπραξαν οι κομμουνιστές (οι περισσότεροι από αυτούς στη πραγματικότητα προέρχονταν από το Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα), αλλά και φυσικά οι βασανισμοί και δολοφονία των κομμουνιστών αγωνιστών Karl Liebknecht και Rosa Luxemburg.²¹

Την ίδια περίοδο με τη δράση των γερμανικών Freikorps, στην Ιταλία φτιάχτηκε από το Benito Mussolini μία ομάδα νέων με μαύρα πουκάμισα (σε ένδειξη πένθους τόσο για την ιταλική πολιτική, όσο και για τα θύματα των επιθέσεων την άνοιξη του 1921 από αναρχικούς, οι οποίοι στη συνέχεια πήραν το ρόλο του τρομοκράτη – μισθοφόρου από επιχειρηματίες για να καταπνίγουν τις απεργίες με απειλές και δολοφονίες. Επί της ουσίας είναι οι λεγόμενοι «Μελανοχίτωνες» που έδρασαν κυρίως όταν ο Mussolini ανέβηκε στην εξουσία.²²

Ιδιαίτερη μνεία χρήζει η ακροδεξιά στην Ισπανία κατά το μεσοπόλεμο (1936 περίπου), καθώς έχουμε τη διάδοση ευρέως του όρου, κάτι που οφείλεται σε μεγάλο βαθμό από κόμμα των Φαλαγγιτών (Falange Espanola), οι οποίοι κατά τη διάρκεια του Ισπανικού εμφυλίου υπό την ηγεσία αρχικά του José Antonio Primo de Rivera και έπειτα του δικτάτορα Francisco Franco προέβησαν σε μαζικές εκκαθαρίσεις «Δημοκρατικών» και όχι μόνο, εκμισθώνοντας συχνά υπηρεσίες ανθρώπων του υποκόσμου,

²¹ (Πάσχος, 2005, σσ. 107-108) & (Schoolhistory, χ.χ.)

²² (Nera, n.d.)

συγκαταλέγοντας μεταξύ των θυμάτων τον διάσημο συγγραφέα Federico Garcia Lorca.²³

Το Κροατικό Επαναστατικό Κίνημα των Ούστασε (Ustaše), ήταν φασιστική, ρατσιστική οργάνωση, η οποία συνδύαζε ένα «μείγμα» φασισμού, Καθολικισμού και κροατικού εθνικισμού. Στο 'βιογραφικό' της οργάνωσης έχουν καταχωρηθεί πληθώρα εγκλημάτων έναντι Σέρβων, Ρομά, Εβραίων, αλλά και πολιτικών αντιφρονούντων κατά τη διάρκεια του μεσοπολέμου αλλά και κατά της διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Βασικό «σύνθημα» των Ούστασε ήταν τα λόγια « Το μαχαίρι, το περίστροφο, το πολυβόλο και η ωρολογιακή βόμβα, αυτά είναι τα ινδάλματα, είναι καμπάνες που θα αναγγείλουν την αυγή και την ανάσταση του ανεξάρτητου κράτους της Κροατίας», κάτι που αντικατοπτρίζει και τη πραγματικότητα για το τρόπο δράσης τους. Η πιο διάσημη τρομοκρατική δράση των Ούστασε, έλαβε χώρα το 1934, δολοφονώντας το Βασιλιά Αλέξανδρο Α' της Γιουγκοσλαβίας σε συνεργασία με την Ε.Μ.Ε.Ο. (Εσωτερική Μακεδονική Επαναστατική Οργάνωση) από τη Βουλγαρία.²⁴

Χαρακτηριστικό της έξαρσης της ακροδεξιάς τρομοκρατίας κατά το μεσοπόλεμο αποτελεί η προσπάθεια της Κοινωνίας των Εθνών για το σχέδιο σύμβασης για τη προστασία από τη τρομοκρατία και τη καταπολέμησή της. Στο σχέδιο αυτό, οι τρομοκρατικές ενέργειες περιγράφονταν ως εγκληματικές πράξεις που στρέφονταν έναντι ενός κράτους και είχαν σκοπό να προκαλέσουν μια κατάσταση φόβου σε συγκεκριμένα πρόσωπα ή σε μια ομάδα ανθρώπων ή ακόμα και στο κοινωνικό σύνολο.²⁵

²³ (Encyclopaedia Britannica, n.d.) & (ANTONY, 2007, pp. 5-6)

²⁴ (Encyclopaedia Britannica, n.d.)

²⁵ (Πάσχος, 2005, p. 98)

ΑΚΡΟΔΕΞΙΑ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟ ΨΥΧΡΟ ΠΟΛΕΜΟ

Κατά τη περίοδο του Ψυχρού Πολέμου η ακροδεξιά τρομοκρατία δεν εξέλειψε παρότι είχαμε την ήττα του ναζισμού και του φασισμού. Αντ' αυτού σε κάποιες χώρες όπως η Ιταλία είχαμε έξαρση του φαινομένου αυτού. Κύριο μέλημα των ιταλικών αρχών κατά τη δεκαετία του 70' και του 80' ήταν η άκρο – αριστερή τρομοκρατία, καθώς σημαντικό ρόλο έπαιξε και η αποδοχή που είχε η οργάνωση αρχικά και μετέπειτα πολιτικό κόμμα Italian Social Movement – National Right (M.S.I.)²⁶, το οποίο στις εκλογές του 1972 απέσπασε κοντά στα 3.000.000 ψήφους, κάνοντας σαφές ότι η ακροδεξιά στην Ιταλία καλά κρατεί. Η εμφάνιση όμως της ακροδεξιάς οργάνωσης Nuclei Armati Revolutionario (N.A.R.) άλλαξε άρδην το σκηνικό, καθώς όπως εκτιμάται από τις αρχές τη τριετία 1977 – 1980 είχαν διαπράξει 25 τρομοκρατικές επιθέσεις, συμπεριλαμβανομένης της δολοφονίας ενός δικαστή. Η NAR επιτίθεντο επίσης και σε άλλες ακροδεξιές τρομοκρατικές οργανώσεις όπως τη Third Position, διότι θεωρούσε ότι δεν ήταν αρκετά μαχητική ή για λόγους διαφωνίας των μελών τους, κυρίως για λόγους στρατολόγησης. Ένα από τα πιο ισχυρά τρομοκρατικά χτυπήματα που συντάραξαν την Ευρώπη εκτελέστηκε από τη NAR στο κεντρικό σταθμό της Μπολόνια τον Αύγουστο του 1980, με απολογισμό 85 νεκρούς και 200 τραυματίες..

Πληθώρα χτυπημάτων κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου και στην υπόλοιπη Ευρώπη. Στη Γερμανία στις 26 Σεπτεμβρίου του 1980 στη γιορτή της μύρας (Oktoberfest) στο Μόναχο, διαδραματίστηκε το πιο θανατηφόρο περιστατικό μετά τη πάροδο του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Δράστης της πολύνεκρης επίθεσης ένας Γερμανός ακροδεξιός φοιτητής (Gundolf Köhler) σκοτώνοντας 13 πολίτες και τραυματίζοντας άλλους 211. Εικάζεται βέβαια πως είχε και συνεργούς, κάτι όμως που δεν αποδείχθηκε ποτέ.²⁷ Στη γειτονική Γαλλία, υπήρξαν αρκετά τρομοκρατικά χτυπήματα από τον ακροδεξιό χώρο, με κύριο εκφραστή την νεοναζιστική οργάνωση

²⁶ (Μπόση, ΟΙ ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ, 2018, p. 295) & (Wikipedia, n.d.), Λίγα χρόνια αργότερα στις εκλογές του 1994 το M.S.I. έγινε το πρώτο νεοφασιστικό κόμμα το οποίο εισήλθε σε κυβέρνηση στη μεταπολεμική Ευρώπη, όταν πήρε πέντε θέσεις υπουργείων στη κυβέρνηση του Silvio Berlusconi

²⁷ (Smale, 2014)

French and European Nationalist Party (PFNE), η οποία το 1988 τοποθέτησε βομβά σε ξενοδοχείο όπου διέμεναν μετανάστες σκοτώνοντας έναν άνθρωπο και τραυματίζοντας άλλους 12²⁸. Προηγουμένως όμως (1961 – 1964), δρούσε η ακροδεξιά οργάνωση Organisation de l' armee secrete, ηγέτης της οποίας ήταν ο Jean Marie le Pen, ο οποίος και έδωσε κομματική οντότητα το 1972 στην άκρα – δεξιά. Η οργάνωσή του κατηγορήθηκε για πλειάδα πράξεων βίας κυρίως κατά μεταναστών και τάσσονταν κατά της ανεξαρτητοποίησης της Αλγερίας.²⁹

Στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού, τη ψυχροπολεμική περίοδο αρκετά περιστατικά έλαβαν χώρα που είχαν ως εμπλεκόμενη την ακροδεξιά βία. Στη Λατινική Αμερική και πιο συγκεκριμένα στη 5^η Βραζιλιάνικη Δημοκρατία (1964 – 1985), όπως ήταν γνωστή λόγω της στρατιωτικής δικτατορίας στη Βραζιλία, οι ακροδεξιοί, παραστρατιωτικοί – παρακρατικοί Guilherme Pereira do Rosario και Wilson Dias Machado προσπάθησαν να τοποθετήσουν 2 βόμβες σε χώρο συναυλιών ανεπιτυχώς. Μετά από το περιστατικό η κυβέρνηση αμέσως προσπάθησε να κατηγορήσει τους αριστερούς για την απόπειρα αυτή, κάτι που δεν έγινε πιστευτό και ανακαλύφθηκε σύντομα ότι δεν υφίστατο, μέθοδος που παραπέμπει στην κατηγορία του Χίτλερ έναντι των κομμουνιστών για τον εμπρησμό του κοινοβουλίου το 1933.³⁰

Πιο βόρεια, και συγκεκριμένα στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, συνταράχθηκε από αρκετά τρομοκρατικά χτυπήματα, με πρωτεργάτες τη Ku Klux Klan κατά το Ψυχρό Πόλεμο. Είναι χαρακτηριστικό ότι μεταξύ της επταετίας 1956 – 1963 έγιναν 130 βομβιστικές επιθέσεις στο Νότιο τμήμα των Η.Π.Α.. Ένα τέτοιο χτύπημα συνέβη το 1963 στο 16^ο δρόμο στο Μπέρμιχαμ της Αλαμπάμα σε εκκλησία, σκοτώνοντας 4 Άφρο – Αμερικάνους και τραυματίζοντας άλλους 14.³¹

²⁸ (Wikipedia, n.d.)

²⁹ (Μπόση, ΟΙ ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ, 2018, p. 279)

³⁰ (Roach, 2015, p. 55)

³¹ (Parrott-Sheffer, n.d.)

ΑΚΡΟΔΕΞΙΑ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ, ΜΕΤΑΨΥΧΡΟΠΟΛΕΜΙΚΑ ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ

Εύκολα μπορεί να υποψιαστεί κανείς ότι με τη λήξη του Ψυχρού Πολέμου και τη πτώση της Σοβιετικής Ένωσης, επήλθε και πάλι η ασφάλεια στο κόσμο, κάτι που δεν υφίσταται. Κατά τη δεκαετία του 1990 αλλά και έπειτα αυξήθηκαν οι περιπτώσεις επιθέσεων σε «αθώους» πολίτες, κάτι που έκανε ακόμα πιο πολύπλοκο τη κατανόηση της ακροδεξιάς τρομοκρατίας. Τρομοκρατικά χτυπήματα όπως στη Βεστφαλία της Γερμανία το 1993 από Γερμανούς Νεοναζί, όπου σκότωσαν 5 Γερμανούς, Τουρκικής καταγωγής,³² στο Λονδίνο της Μεγάλης Βρετανίας, όπου για δύο εβδομάδες διαδραματίστηκαν 3 τρομοκρατικά χτυπήματα το ένα σε αγορά στο Brixton απειριθμώντας, τραυματίζοντας 45 ανθρώπους και τα υπόλοιπα δύο την επόμενη εβδομάδα, το μεν χτύπημα σε κοινότητα από το Μπαγκλαντές, προκαλώντας σοβαρά τραύματα σε 7 ανθρώπους, και το δε, με την έκρηξη βόμβας σε μία παμπ γκέι κοινότητας, αφαιρώντας τη ζωή από άλλους 3, δράστης των οποίων περιστατικών ήταν ο Νεοναζί David Copeland, συντάραξαν τον Δυτικό κόσμο.³³ Άξιο αναφοράς είναι ότι η ιδεολογία του βρετανικού ακροδεξιού πολιτικού σκηνικού, έχει υποστεί αρκετές αλλαγές κατά τη διάρκεια της μετεξέλιξής. Από ναζιστικό σε νεοναζιστικό, σε αντισημιτικό με έντονη πίστη στη σιωνιστική συνομοσία, με έντονη ρατσιστική διάθεση για την απέλαση μεταναστών διαφορετικού χρώματος κάτι που αποδεικνύεται και από άλλες απόπειρες τρομοκρατικών ενεργειών πέραν του παραπάνω. Κατά τάσσονται επίσης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς θεωρούν ότι χρήζει σημαντικότητας μια συνεργασία με την Αυστραλία και τη Νέα Ζηλανδία (λεγόμενες λευκές κοινοπολιτείες).³⁴

³² (Fürstenau, 2018)

³³ (Corner, 2009)

³⁴ (Μπόση, ΟΙ ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ, 2018, p. 277)

Βέβαια δεν έλειψαν και οι πιο «στοχοποιημένες» τρομοκρατικές επιθέσεις. Χαρακτηριστικό αυτού, η δολοφονία του πρωθυπουργού του Ισραήλ Yitzhak Rabin το 1995, από την εξτρεμιστική ακροδεξιά τρομοκρατική οργάνωση «Eyal» με τη βοήθεια μυστικών υπηρεσιών του Ισραήλ (καθώς ο Rabin είχε έρθει σε συμφωνία με τον Yasser Arafat στο Όσλο για την αποχώρηση των ισραηλινών στρατευμάτων από τη Λωρίδα της Γάζας και τη Δυτική όχθη, δίνοντας το δικαίωμα αυτοκυβέρνησης των Παλαιστίνιων μέσω της Παλαιστινιακής Αρχής και άλλων ζητημάτων, που οδήγησαν σε ειρηνευτική διευθέτηση του Παλαιστινιακού ζητήματος).³⁵ Λίγα χρόνια αργότερα και πιο συγκεκριμένα το 2002, η γαλλική ακροδεξιά οργάνωση «Unite Radicale» προσπάθησε να σκοτώσει τον τότε Γάλλο πρόεδρο Jacques Chirac, χωρίς να επιτύχει το σκοπό της.³⁶

Στις 22 Ιουλίου του 2011 έλαβε χώρα ένα από τα πιο πολύνεκρα τρομοκρατικά χτυπήματα ακροδεξιάς τρομοκρατία. Ο Νορβηγός Anders Behring Breivik με απόλυτη ηρεμία και ψυχραιμία δολοφόνησε 69 ανθρώπους στο νησί Utøya της Νορβηγίας και άλλους 8 με τη τοποθέτηση βόμβας σε βαν, σε κυβερνητικά κτίρια στο Όσλο. Ο εν λόγω τρομοκράτης αντιπροσωπεύει έναν νέου τύπου ακροδεξιάς τρομοκρατίας. Δεν είναι ένας κλασικός φασίστας. Εν αντιθέσει, θεωρεί τον εαυτό του ως υπερασπιστή της Δύσης εναντίον μιας συνομοσίας των πολιτισμικών ελίτ και μουσουλμάνων μεταναστών, που σύμφωνα με το Breivik είναι αποφασισμένοι να καταστρέψουν τον ευρωπαϊκό πολιτισμό, όπως πηγάζει και από τις 1500 σελίδες «μανιφέστου» του ίδιου του μακελάρη.³⁷

Πηγή έμπνευσης του παραπάνω περιστατικού αποτέλεσε για τον Brenton Tarrant. Ήταν 15 Μαρτίου του 2019 στο Christchurch της Νέας Ζηλανδίας, όταν άνοιξε πυρ μέσω ζωντανής μετάδοσης στο Facebook, απαθανατίζοντας το θάνατο που σκορπούσε

³⁵ (Μπόση, ΟΙ ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ, 2018, p. 302)

³⁶ (Μπόση, ΟΙ ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ, 2018, p. 280)

³⁷ (CNN Library, n.d.), (Μπόση, ΟΙ ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ, 2018, p. 293) & (PETER, 2016, p. 48)

σε δύο τζαμιά με το αυτόματο όπλο που είχε στη κατοχή του και το ονόμαζε «Τουρκοφάγο». Ο απολογισμός 51 νεκροί και 49 τραυματίες, εξ ολοκλήρου πιστοί Μουσουλμάνοι. Ιδιαίτερη μνεία γίνεται στις 74 σελίδες του μανιφέστου του για τον Βρεϊνίκ χαρακτηρίζοντάς τον και ως «ιππότη». Όπως αναφέρει επίσης για χαρακτηριστικά για τους Μουσουλμάνους, αναγράφονται ως το πιο αισχρό γκρουπ που εισέβαλε ποτέ στη Δύση.³⁸

Πρακτικές όπως του Βρεϊνίκ και του Tarrant, καθώς και η επιχειρηματολογική πλευρά των επιθέσεων τους, δημιουργούν ένα νέο εξιλαστήριο θύμα στα μυαλά των ακροδεξιών υποστηρικτών. Παλαιότερα οι Εβραίοι, σήμερα οι Μουσουλμάνοι. Καθ' αυτούς πάντα κάποιος θα απειλεί τη Δύση.

ΕΞΤΡΕΜΙΣΤΙΚΟ ΙΣΛΑΜ : ΑΠΟ ΤΟ ΧΘΕΣ ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΑ

Ο αραβικός όρος «Σαλάφ» αναφέρεται κατά τη περίοδο όπου ο Προφήτης Μωάμεθ ζούσε στη Μεδίνα με τους συντρόφους του τον 7^ο αιώνα. Πρώτος ο οποίος προσέγγισε τον όρο θεολογικά ήταν ο Ibn Taymiyyah (1263 – 1328). Ινδός Μουσουλμάνος ο οποίος πρότεινε το όρο αλ σαλάφ αλ σαλέχ ούτος ώστε να κατανοηθεί βαθύτερα το Ισλάμ, καθώς υπήρχε πληθώρα προσεγγίσεων από σχέτες της περιόδου αλλά και από τις τέσσερις σουνιτικές σχολές, αναφορικά με το Ισλάμ, αναδεικνύοντας μέσω του παραπάνω όρου, το μονοπάτι των δικαίων συντρόφων του Προφήτη. Ο σαλαφισμός του Ταϋμίγιαχ δε λήφθηκε σοβαρά εκείνη τη χρονική περίοδο και δε μπόρεσε να προσελκύσει αρκετούς μουσουλμάνους για να πάρει τα χαρακτηριστικά ενός κινήματος. Χρειάστηκε να περάσουν τέσσερις αιώνες για να μετουσιωθεί σε ένα

³⁸ (Smith & Banic, 2019)

αντιδραστικό κίνημα που έμεινε γνωστό ως «κίνημα ουαχάμπι».³⁹ Ο σαουδικός ουαχαμισμός, που οφείλει το όνομα του στον ιδρυτή του Muhammad ibn Abd al-Wahhab, (κατά πολλούς Μουσουλμάνους θεωρείται πως πρεσβεύει τον τέλειο Μουσουλμανισμό) (1703 – 1792), είναι μια μορφή αρκετά σκληρού σαλαφισμού (μεταρρυθμιστικό, συντηρητικό κίνημα στο σουνιτικό Ισλάμ). Οι ουαχαμιστές (ή ουαχαμπίτες), δεν πρεσβεύουν μόνο την επιστροφή στο Ισλάμ των «ευσεβών προγόνων», αλλά και την εχθρότητα σε οποιαδήποτε μορφή αθεϊσμού, πολυθεϊσμού και θρησκευτικής καινοτομίας.⁴⁰ Μη ξεχνάμε άλλωστε πως και ο ίδιος ο Ταϋμίγιαχ κήρυσσε το πόλεμο κατά των Εβραίων. Επί της ουσίας οι διαφορές μεταξύ ουαχαμισμού και σαλαφισμού είναι ελάχιστες, καθώς και οι δύο αναφέρονται στο ίδιο δόγμα και παρέχουν την ίδια ιδεολογική βάση που έχουν ως κύριο χαρακτηριστικό τη βία.

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΑΠΟΙΚΙΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ ΤΖΙΧΑΝΤΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ

Για πολλούς Μουσουλμάνους, ιδιαίτερα στον αραβικό κόσμο, η αποικιοκρατία έθεσε αρκετά ερωτήματα αναφορικά με τη ταυτότητα τους, καθώς υπήρξε μία σκληρή και υποτιμητική εμπειρία όπως για όλες της αποικιοκρατούμενες χώρες.⁴¹ Η αποικιοκρατία κράτησε περίπου έναν αιώνα, για άλλες περισσότερο (Αλγερία, Υεμένη) και για άλλες λιγότερο (Κουβέιτ, Λίβανος, Αίγυπτος, Σουδάν, Λιβύη, Τυνησία, Μαρόκο, Μαυριτανία). Πέραν όμως των χωρών του Μάγκρεμπ, του Μάσρεκ και της Αραβικής χερσονήσου, τα δεσμά της αποικιοκρατίας κρατούσαν και κράτη της κεντρικής και ανατολικής Ασίας, όπου υπήρχε και εκεί ένα αξιοσέβαστο ποσοστό πιστών Μουσουλμάνων.

³⁹ (Πουρχαμζαβί, 2017)

⁴⁰ (PETER, 2016, σ. 58)

⁴¹ (PETER, 2016, σ. 55)

Στην υπό βρετανική κατοχή Ινδία, ήταν οι αποκαλούμενοι ντεομπάντις, τα θρησκευτικά σχολεία οποίων είχαν σκοπό τη προστασία των Μουσουλμάνων από τις δυτικές επιρροές, θέλοντας ταυτόχρονα να τους στρέψουν σε ένα αυστηρό πουριτανικό Ισλάμ. Στην Αίγυπτο, το φημισμένο Πανεπιστήμιο του Καΐρου, Αλ Αζχάρ, δημιουργήθηκε μια ομάδα από νέους μορφωμένους, η οποίοι προπαγάνδιζαν αντίστοιχες θέσεις με τους ντεομπάντις : την επιστροφή σε ένα Ισλάμ το οποίο θα βάδιζε στα πρότυπα της εποχής του προφήτη Μωάμεθ και των άμεσων διαδόχων του, των λεγόμενων «ευσεβών προγόνων» (salaf). Και τα δύο αυτά κινήματα (ντεομπάντις – σαλαφιστές) προήλθαν από τη συνάντηση με τη Δύση και την αποικιοκρατία, παρά το γεγονός ότι αρχικά είχαν ελάχιστα πολιτικά ή επαναστατικά χαρακτηριστικά, κάτι που άλλαξε ριζικά με την εμφάνιση των Αδελφών Μουσουλμάνων (1928) με ιδρυτή τον Χασάν αλ Μπάνα. Ο τελικός στόχος του Αλ Μπάνα και κατ' επέκταση των Αδελφών Μουσουλμάνων, δεν ήταν το τέλος της αποικιοκρατίας, αλλά και η διάλυση του κοσμικού συστήματος δικαίου και η επιβολή της σαρία, του θρησκευτικού ισλαμικού δικαίου.⁴²

Με την έναρξη της δεκαετίας του 50' προσχωρεί στη Μουσουλμανική Αδελφότητα ένας εκ των σημαντικότερων προσωπικοτήτων που διαμόρφωσε το τζιχαντισμό όπως το ξέρουμε σήμερα, ο Sayyid Qutb. Ο Κουτμπ τασσόμενος αρχικά στο πλευρό του Νάσερ, βοηθώντας τον να εκθρονίσει το βασιλιά Φρούκ Α', ο οποίος ήταν φίλα προσκείμενος στους Αγγλους, όταν αντιλήφθηκε τη μη σύσταση ενός θεοκρατικού συστήματος ήρθαν σε ευθεία ρήξη. Η Αδελφότητα και ο Κουτμπ, όντας ηγέτης πλέον, επιχείρησαν αποτυχημένα να δολοφονήσουν τον Νάσερ, κάτι που είχε ως αποτέλεσμα τη φυλάκιση και μετέπειτα την εκτέλεση του Κουτμπ. Μέσα στη φυλακή, έγραψε βιβλία, από τα οποία και απέρρευε η πραγματική σημασία του Τζιχάντ για τον Κοτμπ. Κατ' αυτόν Τζιχάντ σήμαινε πάνω απ' όλα ένοπλος αγώνας και ήταν κύριο εργαλείο για την επιβολή της κυριαρχίας του Θεού. Επηρεασμένος από τον Ινδό - πακιστανό Αμπούλ Αλά Μαβντουντί, έναν σκληροπυρηνικό υποστηρικτή του Χαλιφάτου, ο Κοτμπ καλεί τους εκλεκτούς να αποκαταστήσουν την απόλυτη κυριαρχία του Θεού

⁴² (PETER, 2016, σ. 56)

(αλ-χακμίγια) μέσω της εγκαθίδρυσης του Ισλαμικού Κράτους και νόμου, για να απελευθερώσουν τους πιστούς από τον δυτικό υλισμό. Ο τζιχαντισμός – και πιο συγκεκριμένα ο τζιχαντιστικός σαλαφισμός – είναι με αυτή την εννοιολογική χροιά, μία πρόσμιξη της βίαιης επαναστατικής θεωρίας του Κοτμπ και του ουαχαμιστικού θρησκευτικού δόγματος. Ωστόσο, υπάρχουν και σαλαφιστές που ορκίζονται πίστη στους κοσμικούς ηγέτες τους και περιορίζονται στον ειρηνικό προσηλυτισμό.⁴³

ΕΞΤΡΕΜΙΣΤΙΚΟ ΙΣΛΑΜ ΚΑΤΑ ΤΟ 2^Ο ΜΙΣΟ ΤΟΥ 20^{ΟΥ} ΑΙΩΝΑ

Ιστορική αφετηρία της διεθνούς τρομοκρατίας θεωρείτε η 22^η Ιουλίου του 1968, όταν τρεις Παλαιστίνιοι απήγαγαν Ισραηλινό αεροσκάφος κρατώντας ομήρους τους επιβάτες (πολίτες από διάφορες χώρες), που εκτελούσε το δρομολόγιο Ρώμη - Τελ-Αβίβ. Είναι επί της ουσίας τα νέα διεθνή γνωρίσματα της τρομοκρατίας, προκαλώντας μια διεθνή αναστάτωση αλλά και βάζοντας μια διαπραγματευτική ισχύ στο μέσα των τρομοκρατών, όπως και έκαναν οι τρεις Παλαιστίνιοι με την Ισραηλινή κυβέρνηση. Η διεθνή απειλή που ήρθε στο προσκήνιο αλλά και τα νέα γνωρίσματα της τρομοκρατίας, επισφραγίστηκαν τέσσερα χρόνια αργότερα, στους Ολυμπιακούς αγώνες του Μονάχου, με την απαγωγή αθλητών και τη δολοφονία 11 εξ αυτών αλλά και ενός αστυνομικού, περνώντας πλέον σε μία συμβολική τρομοκρατία (υπενθύμιση στη διεθνή κοινή γνώμη, ότι τα φιλειρηνικά μηνύματα της Ολυμπιάδας έρχονται σε μία άμεση αντιπαράθεση με το αδιέξοδο του Παλαιστινιακού Ζητήματος) αλλά και χρησιμοποιώντας τα διεθνή μέσα ενημέρωσης, για τη διεθνοποίηση του προβλήματος.⁴⁴

⁴³ (Encyclopaedia Britannica, χ.χ.) & (PETER, 2016, σσ. 57,59-60)

⁴⁴ (Πάσχος, 2005, σσ. 235-237) & (history, 2009)

Δεν είναι λίγοι οι «εμπειρογνώμονες» της τρομοκρατίας που υποστηρίζουν ότι το αποκεντρωμένο και ευέλικτο οργανωτικό μοντέλο της Al – Qaeda, στηρίχτηκε κατά πολύ στο μοντέλο οργάνωσης της παλαιστινιακής τρομοκρατίας (οργάνωση – δίκτυο, τρόποι χρηματοδότησης), και διαμορφώθηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1970.⁴⁵

Την ίδια περίοδο και συγκεκριμένα στις 20 Νοεμβρίου του 1979 μια πολυεθνική ομάδα εξτρεμιστών μουσουλμάνων, κατέλαβε το Τέμενος της Μέκκας, έχοντας ως απώτερο σκοπό την εκθρόνιση τη Δυναστεία των Σαούντ που κυβερνούσε τη Σαουδική Αραβία από το 1932. Μη παραλείπουμε το γεγονός πως η Δυναστεία αυτή ξεκίνησε με την υποστήριξη των Βρετανών, κάτι που δεν αποτελούσε αμελητέα ποσότητα για έναν σκληροπυρηνικό Μουσουλμάνο. Οι σαουδαραβικές δυνάμεις ασφαλείας μαζί με γαλλική και πακιστανική βοήθεια κατέστειλαν την απόπειρα αυτή 15 μέρες αργότερα προκαλώντας λουτρό αίματος. Το γεγονός αυτό αποτέλεσε ακόμα μια πηγή έμπνευσης για την Al – Qaeda και τον Osama Bin Laden.⁴⁶

Ένα μήνα αργότερα, θα συμβεί ένα σημείο καμπής για το εξτρεμιστικό ισλαμικό κίνημα. Το Δεκέμβριο του 1979 ξεκινάει η Σοβιετική εισβολή στο Αφγανιστάν, έπειτα από τη δολοφονία του Nur Muhammad Taraki (κομμουνιστής ηγέτης του Αφγανιστάν 1978 – 1979). Η εισβολή και η κατοχή μιας μουσουλμανικής χώρας από άθεους ισοδυναμούσε γι' αυτούς με κήρυξη πολέμου. Με το πόλεμο του Αφγανιστάν ο τζιχαντισμός εξελίχθηκε σε ένα πραγματικά παγκόσμιο κίνημα. Καθοριστικό ρόλο στη διεθνοποίηση του ζητήματος, ανέλαβε ένας λόγιος Παλαιστίνιος ισλαμιστής και ιδρυτής του παγκόσμιου Τζιχάντ, Abdullah Yusuf Azzam. Ο Αζάμ κατά τη διάρκεια της εισβολής των Σοβιετικών, μετέβη στη πόλη Πεσεβάρ του Πακιστάν (πόλη κοντά στα σύνορα με το Αφγανιστάν) για να υποστηρίξει την Αφγανική αντίσταση, καθώς θεωρούσε ότι προείχε ο πόλεμος αυτός από το παλαιστινιακό ζήτημα. Το 1984 ίδρυσε ένα γραφείο υπηρεσιών, το οποίο οργάνωνε τη μεταφορά ξένων τζιχαντιστών στο Αφγανιστάν, κάτι που καρποφόρησε, καθώς υπολογίζεται ότι μεταξύ του 1980 και 1992 περίπου 20.000 τζιχαντιστές κατέφτασαν στο Αφγανιστάν. Βασικά τους κίνητρα,

⁴⁵ (Πάσχος, 2005, σ. 239)

⁴⁶ (Σαν Σήμερα, χ.χ.)

πέραν την υπεράσπιση των ισλαμικών εδαφών από του άθεους, ήταν και χρηματικό, αλλά και μια προσπάθεια να γλιτώσουν από διώξεις που δέχονταν στη χώρα προέλευσης.⁴⁷

Μία εκ των σημαντικότερων στρατολογήσεων ήταν αυτή του Osama Bin Laden (1957 – 2011), γιος μιας εύπορης σαουδαραβικής οικογένειας με μεγάλη κατασκευαστική εταιρία που είχε στενές διασυνδέσεις με το Παλάτι. Σύμφωνα με τον Αμερικανό δημοσιογράφο Lorenz Wright, Μπιν Λάντεν και Αζάμ είχαν στενές σχέσεις από τη πρώτη τους κιάλας επαφή. Ο Αζάμ έγινε για τον Μπιν Λάντεν κάτι σαν δεύτερος πατέρας, ενώ έπαιρνε από τον νέο τότε και φιλόδοξο Οσάμα χρήματα και διασυνδέσεις που λειτουργούσαν ως αρωγός για το γραφείο υπηρεσιών. Σύμφωνα πάντως με πρόσφατες έρευνες ο Μπιν Λάντεν αποτέλεσε σημαντική μορφή για το ισλαμικό κίνημα τη δεκαετία του 1990, αλλά σε καμία περίπτωση δεν έφτανε τα επίπεδα του Αζάμ τη δεκαετία του 1980. Ακόμα και στα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του 2000 που ο Μπιν Λάντεν κυριαρχούσε στου κόλπους του τζιχαντιστικού κινήματος, ήταν αδύναμος να διατηρήσει στρατηγικά και ιδεολογικά τη συνοχή του κινήματος.⁴⁸

Στο πόλεμο της Βοσνίας (όπως και στο πόλεμο του Αφγανιστάν) επρόκειτο για μια διαμάχη μεταξύ Μουσουλμάνων και ενός εξωτερικού εχθρού: των Σέρβων Χριστιανών Ορθόδοξων. Σ' αυτό το πόλεμο μεταξύ 1992 και 1996 επιστρατεύτηκαν ως και 2000 ξένοι μαχητές, πολλοί από τους οποίους ήρθαν κατευθείαν από τα στρατόπεδα εκπαίδευσης του Αφγανιστάν στη Βοσνία. Κατά τη διάρκεια του πολέμου στα δυτικά Βαλκάνια ο Μπιν Λάντεν έψαχνε για μία νέα στρατηγική με νέους συμμάχους. Βέβαια η στρατηγική που ήθελε να αναπτύξει έκρυβε ένα δίλλημα από πίσω: από τη μία το μίσος που έτρεφε για το βασιλικό οίκο της Σαουδικής Αραβίας, καθώς συμμάχησαν στο πόλεμο του Κόλπου με τις Η.Π.Α., και από την άλλη ο αγώνας ενάντια των Η.Π.Α. που κατά τη γνώμη του στήριζαν τις διεφθαρμένες δικτατορίες στον αραβικό κόσμο, ούτως ώστε να τον κρατούν διαιρεμένο και να τον εκμεταλλεύονται. Όπως και να χει

⁴⁷ (PETER, 2016, σσ. 62-63) - (Μηχανή του Χρόνου, χ.χ.)

⁴⁸ (PETER, 2016, σ. 65)

πάντως το μόνο σίγουρο είναι ότι η Αλ – Κάιντα ακολούθησε μια στρατηγική με πιο διεθνιστικά στοιχεία: πολυεθνική στο κομμάτι των στρατολογήσεων αλλά και στις οικονομικές της δραστηριότητες, οργανώθηκε και αναπτύχθηκε και σε άλλες χώρες, κυρίως σε χώρες με ανύπαρκτο ή κατεστραμμένο κρατικό μηχανισμό (Αφγανιστάν, Σουδάν κ.α.). Η ανασυγκρότηση και η επανεκκίνηση των κατευθυντήριων γραμμών τους μετά του 1998, είχε ως αποτέλεσμα να προσχωρήσουν περίπου 20 ιστορικές και καλά εκπαιδευμένες τρομοκρατικές ομάδες από 14 χώρες, ριζοσπαστικοποιώντας το μείγμα βίας, υλικών μέσων, οργάνωσης και ιδεολογίας της παλαιότερης τρομοκρατίας και στρέφοντας τις κινήσεις τους ευθέως ενάντια των Η.Π.Α., όπως αποδείχθηκε από τα τρομοκρατικά χτυπήματα στο Ναϊρόμπι και το Νταερ – ες – Σαλάμ.⁴⁹

ΕΞΤΡΕΜΙΣΤΙΚΟ ΙΣΛΑΜ : ΑΠΟ ΤΗΝ 11^Η ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ ΣΤΟ ΤΩΡΑ

Αναμφισβήτητα τα χτυπήματα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου στο Παγκόσμιο Κέντρο Εμπορίου και στο Πεντάγωνο αποτελούν τη σημαντικότερη τρομοκρατική ενέργεια που διαπράχθηκε μέσα στα χρόνια της ανθρώπινης ύπαρξης. Όπως έχει χαρακτηριστεί από πολλούς, είναι η μέρα που άλλαξε το κόσμο, με το να θέσει υπό αμφισβήτηση τη διεθνή ασφάλεια, καθιστώντας σαφές ότι κανένα μέρος του πλανήτη δεν εξαιρείται από την ασύμμετρη απειλή της τρομοκρατίας. Εκτός αυτού βέβαια, μετά το τρομοκρατικό χτύπημα στο Μανχάταν, οι Η.Π.Α. κήρυξαν το πόλεμο ενάντια στη τρομοκρατία αλλά και στα κράτη που την υποθάλλουν, με αποτέλεσμα μιας συνεχούς διεύρυνσης του πολέμου και κατ' επέκταση της βίας. Αφενός η εισβολή στο Αφγανιστάν τον Οκτώβριο του 2001 και αφετέρου η εισβολή των Η.Π.Α. και των συμμάχων τους στο Ιράκ το Μάρτιο του 2003 επιβεβαιώνουν το διάγγελμα του Μπους περί της κήρυξης πολέμου στη τρομοκρατία, αλλά και να «ρίξουν» το καθεστώς των Ταλιμπαν, λειτουργώντας και ως μια πράξη τιμωρίας για τη στήριξη που παρείχαν οι Ταλιμπάν στην Αλ – Κάιντα.⁵⁰

⁴⁹ (PETER, 2016, σσ. 70-71) & (Πάσχος, 2005, σ. 239)

⁵⁰ (STANLEY, 2011, σσ. 253,303-316)

Όσον αφορά τη περίπτωση του Ιράκ, η Αμερικανική εισβολή είχε ως βασικό στόχο τα εκθρονίσει έναν δικτάτορα (Saddam Hussein) έχοντας ως πρόσχημα τη καλή σχέση του Σαντάμ με την Αλ – Κάιντα, αποτελώντας και ως κίνδυνος για την ασφάλεια των γύρω περιοχών αλλά και πάνω απ' όλα το πρόσχημα των πυρηνικών.*⁵¹

**Το 2003 η CIA «βρήκε» επιτέλους στο Ιράκ αυτό που έμαχνε: Δύο «κινητά εργαστήρια βιολογικού εξοπλισμού». Τα "ευρήματα" των μυστικών υπηρεσιών αξιοποιήθηκαν πολιτικά στο έπακρο. Τόσο ο Bush στις 28 Ιανουαρίου του 2003, όσο και ο Collin Powell στην ομιλία του στο συμβούλιο ασφαλείας του ΟΗΕ στις 5 Φεβρουαρίου του 2003, χρησιμοποίησαν το επιχείρημα της ύπαρξης κινητών εργαστηρίων βιολογικών όπλων στο Ιράκ. Το 2005 αποκαλύπτεται πως ο αξιωματούχος της CIA Tyler Drumheller είχε μεταφέρει στους ανωτέρους του την εκτίμησή του πως οι ισχυρισμοί για την ύπαρξη κινητών εργαστηρίων στηρίζονταν σε αναξιόπιστη πηγή. Οι Bush και Powell αγνόησαν τις προειδοποιήσεις του. Ο πολύπειρος σε θέματα βιολογικών εξοπλισμών και επιθεωρητής όπλων των Η.Ε David Kelly είχε την ευκαιρία, τον Ιούνιο του 2003 να δει από κοντά και να φωτογραφήσει αυτά τα «κινητά εργαστήρια». Τα συμπεράσματά του ήταν αποκαρδιωτικά. Δυσανεστημένος, μίλησε για αυτά off the record σε μια αγγλική εφημερίδα: «Δεν πρόκειται για κινητά εργαστήρια βιολογικού πολέμου. Δεν θα μπορούσες να τα χρησιμοποιήσεις για να φτιάξεις βιολογικά όπλα. Δεν μοιάζουν καν με εργαστήρια. Είναι αυτό ακριβώς που οι Ιρακινοί λένε ότι είναι- εγκαταστάσεις για την παραγωγή υδρογόνου που γεμίζουν μπαλόνια». Ο ισχυρισμός για κινητά εργαστήρια βιολογικού πολέμου αποτέλεσε τη ραχοκοκαλιά ενός ακραίου επιχειρήματος για την επέμβαση στο Ιράκ: Το Ιράκ μπορούσε να ρίξει βιολογικά και χημικά όπλα 45 λεπτά μετά από την έκδοση της σχετικής εντολής. Αυτή η εικασία περιελήφθη στην έκθεση των βρετανικών μυστικών υπηρεσιών για τα μαζικά όπλα καταστροφής του Ιράκ η οποία αποτέλεσε οδηγό της βρετανικής πολιτικής στο θέμα του Ιράκ.*

Μετά το ψέμα των «ιρακινών» επιστολών άνθρακα και την κατασκευασμένη είδηση των «κινητών εργαστηρίων βιολογικού πολέμου», οι αμερικανοί και οι σύμμαχοι τους θα μπουν στο Ιράκ. Καμία από τις ακόλουθες εμπειρογνομosύνες δεν επιβεβαίωσε σοβαρά ευρήματα όπλων μαζικής καταστροφής στο Ιράκ. Απογοητευμένος από το μαγείρεμα στοιχείων, ο David Kay, επικεφαλής του αμερικανικού τμήματος της ISG, της Ομάδας Επιθεωρήσεων στο Ιράκ, μιας πολυεθνικής διερευνητικής αποστολής που είναι επιφορτισμένη με την εξεύρεση των όπλων μαζικής καταστροφής και των συναφών υποδομών τους στο ιρακινό έδαφος, παραιτείται. Μετά την παραίτησή του αποκαλύπτει για τα υποτιθέμενα Ιρακινά όπλα μαζικής καταστροφής: «Δεν νομίζω ότι υπήρξαν... Σε αυτό που οι πάντες αναφέρονταν ήταν αποθέματα που παρήχθησαν μετά τη λήξη του πρώτου πολέμου στον Περσικό Κόλπο και δεν νομίζω ότι υπήρχε πρόγραμμα για μεγάλης κλίμακας παραγωγή (όπλων μαζικής καταστροφής) στη δεκαετία του '90...».

⁵¹ (Αργυρίου, 2011)

Αυτό που γίνεται αντιληπτό δια μέσου του πολέμου στο Ιράκ είναι ότι η δύναμη του Μπιν Λάντεν δεν ήταν τόσο μεγάλη, όσο ο κόσμος θεωρούσε, κάτι που αντλείτε από το γεγονός ότι την αντίσταση στο Ιράκ την οργάνωσε ο Ιορδανός Abu Musab al-Zarqawi (1966 – 2006), από την οποία αντίσταση αργότερα αναδύθηκε το Ισλαμικό Κράτος. Επί της ουσίας ο Μπιν Λάντεν είχε περιορισμένη επιρροή. Διέθετε δίκτυο, αλλά όχι στρατό, και το τζιχαντιστικό κίνημα ήταν συνοδοιπόρος μόνο όσο η παγκόσμια εικόνα του λειτουργούσε υπέρ του.⁵² Ο Ζαρκάουι προσχώρησε στην Αλ – Κάιντα τον Οκτώβριο του 2004, όμως οι σχέσεις του με τον Μπιν Λάντεν δεν υπήρξαν ποτέ αρμονικές. Η μεν Αλ – Κάιντα θεωρούσε ότι προείχε ο αγώνας της Αμερικανικής κατοχής και όχι οι επιθέσεις του Ζαρκάουι έναντι των σιιτών, διότι κατ’ αυτών ήταν παραβάτες και αιρετικοί. Πρωτεύον λόγος της στάσης του ως προς τους σίιτες, ήταν ότι στηρίχθηκε κατά πολύ στο Ταϊμίγιαχ (αναγνωρίζεται από πολλούς τζιχαντιστές ως μια πολύ σημαντική μορφή της διαμόρφωσης του Ισλάμ), ο οποίος τους έχει χαρακτηρίσει στους φετφάδες* του «ψεύτο – μουσουλμάνους», όπως και τους Αλαουίτες ως ανέντιμους και χειρότερους από τους Χριστιανούς και τους Εβραίους. Το μίσος του Ζαρκάουι εκτός των σιιτών, στρέφονταν κυρίως προς το βασιλικό οίκο της Ιορδανίας και των Εβραίων. Πέραν αυτού υπήρχε διαφορετική οπτική στο θέμα των αποκεφαλισμών, καθώς η Αλ – Κάιντα ήταν αντίθετη ως προς αυτή τη μέθοδο διότι πίστευαν ότι δε πρόκειται να γίνει αποδεκτή απ’ τον υπόλοιπο μουσουλμανικό κόσμο, ενώ ο Ζαρκάουι τάσσονταν υπέρ, κάτι που βασίζεται και στο γεγονός ότι ο τζιχαντισμός του δεν είχε όρια.⁵³ Το Μάιο του 2011 ο Οσάμα Μπιν Λάντεν έπεσε νεκρός από επιχείρηση καταδρομέων σε συνεργασία Αμερικάνων και Πακιστανών. Ο Ayman al-Zawahiri διαφεύγει και διαδέχθηκε Μπιν Λάντεν στην ηγεσία, όμως το μοντέλο της Αλ – Κάιντα (που βρίσκονταν σε κρίση εδώ και χρόνια) πέθανε μαζί με τον Μπιν – Λάντεν.⁵⁴

**Φετφάς: στην ισλαμική πίστη είναι μια μη δεσμευτική αλλά αξιόπιστη νομική άποψη ή διδακτική ερμηνεία που μπορεί να δώσει ένας σεΐχουλισλάμης, ειδικευμένος νομικός ή μουφτής, σε θέματα που σχετίζονται με τον ισλαμικό νόμο.*

⁵² (PETER, 2016, σσ. 73-74)

⁵³ (PETER, 2016, σσ. 85-87)

⁵⁴ (PETER, 2016, σ. 76)

Η ιστορία του Ισλαμικού Κράτους ξεκίνησε από την άφιξη του Ζαρκάουι στο Ιράκ, δηλαδή το Σεπτέμβριο του 2002. Τοποθετώντας πληθώρα εκρηκτικών μηχανισμών σκότωσε αρκετούς Αμερικάνους αλλά και αθώους Ιρακινούς πολίτες.⁵⁵ Σχεδόν αμέσως επέβαλε ουαχαμπίτικους αυστηρούς κανόνες στα μέρη που τελούσαν υπό τον έλεγχο του (απαγόρευση μουσικής, κινηματογραφικών ταινιών, κάπνισμα), δίνοντας έτσι το πάτημα από φυλές και σουνίτικες πολιτοφυλακές να συνταχθούν στο πλευρό των Αμερικάνων. Λίγο αργότερα, το 2006, θα σκοτωθεί σε αμερικανική επιδρομή.⁵⁶

Το Μάιο του 2010 ο Abū Bakr al-Baghdadi (1971 – 2019) αυτοανακηρύχθηκε χαλίφης και ηγέτης του Ισλαμικού Κράτους, συνεχίζοντας το έργο του Αλ – Ζαρκάουι. Ο Αλ – Μπαγκντατί ήταν υπεύθυνος για το σχέδιο επέκτασης προς τη Συρία, κάτι πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 2014, με την ανακήρυξη του χαλιφάτου, όταν πλέον το Ισλαμικό Κράτος είχε επισφραγίσει τα εδάφη του στη Συρία και είχε κατακτήσει μεγάλο μέρος στο Βορειοδυτικό Ιράκ. Άξιο αναφοράς σε αυτό το σημείο είναι ότι το Ισλαμικό Κράτος απορρίπτει το κρατικό σύστημα, αλλά συμπεριφέρεται ως τέτοιο. Το θρησκευτικό του δόγμα είναι τόσο εξτρεμιστικό, που ακόμα και άλλοι εξτρεμιστές δε επιθυμούν κάποια σχέση μαζί του.⁵⁷ Υπό την ηγεσία του Αλ – Μπαγκντατί, η μεθοδολογία των τρομοκρατικών χτυπημάτων γνωστή. Παγιδευμένα αυτοκίνητα με εκρηκτικούς μηχανισμούς σκορπώντας το θάνατο κυρίως σε «αθώους» πολίτες. Τέτοιου είδους χτυπήματα λάμβαναν χώρα κυρίως στα Ιρακινά και Συριακά εδάφη, καθώς σε παρακλάδια του Ισλαμικού Κράτους σε άλλες χώρες μπορεί και να διαφοροποιούνταν η μέθοδος του τρομοκρατικού χτυπήματος. Χαρακτηριστικό της ισχυρής δράσης του Ισλαμικού Κράτους και των συνιστωσών του κατά τη περίοδο ηγεσίας του Αλ – Μπαγκντατί, είναι οι τρομοκρατικές επιθέσεις που έγιναν σε τουλάχιστον 20 χώρες εκτός Ευρωπαϊκού τόξου απαριθμώντας δεκάδες χιλιάδες νεκρούς (Υεμένη, Σρι Λάνκα, Μπαγκλαντές, Ινδονησία κ.α.).⁵⁸ (Σκόπιμη είναι η

⁵⁵ (Mouline, 2016)

⁵⁶ (PETER, 2016, p. 87)

⁵⁷ (PETER, 2016, pp. 92-93)

⁵⁸ (Callimachi & Hassan, 2019)

αποφυγή των τρομοκρατικών επιθέσεων του Ισλαμικού Κράτους στον Ευρωπαϊκό χώρο αλλά και στη Δύση γενικότερα, λόγω της αναφοράς που θα γίνει στο κεφάλαιο 3, στην ενότητα των «μοναχικών λύκων»). Στις 26 Οκτωβρίου του 2019, ο ηγέτης του Ισλαμικού Κράτους, αφού πρώτα είχε περικυκλωθεί από Αμερικανικές δυνάμεις ενεργοποίησε τον εκρηκτικό μηχανισμό που ήταν ζωσμένο με αποτέλεσμα να πιστοποιηθεί ο θάνατός του αφού οι Αμερικανοί ειδικοί πάρουν δείγμα DNA για τη ταυτοποίησή του.⁵⁹

Όπως είναι φυσικό επήλθε μια κρίση μικρής διάρκειας στους τζιχαντιστικούς κύκλους μετά το θάνατο του ηγέτη τους, παρ' όλα αυτά σύμφωνα με Κούρδους και Βρετανούς αξιωματούχους υπάρχει μια ανασύνταξη στις τάξεις τους, κυρίως στα βουνά του Βόρειου Ιράκ, κυρίως σε σπηλιές. Νέος ηγέτης πλέον είναι ο Amir Mohammed Abdul Rahman al-Mawli al-Salbi, ο οποίος σίγουρα θα μας απασχολήσει στο μέλλον.⁶⁰

Σ' αυτό το σημείο θα ήταν εύχρηστο να αναδειχθούν οι διαφορές μεταξύ της Αλ – Κάιντα και Ισλαμικού Κράτους, ούτως ώστε να κατανοηθεί εκ βάθους το εξτρεμιστικό Ισλάμ στο πως λειτουργούσε και λειτουργεί. Η διαφορά του Ισλαμικού Κράτους από την Αλ – Κάιντα δεν έχει σχέση με την επιδίωξη δημιουργίας ενός σαλαφιστικού χαλιφάτου. Και για την Αλ – Κάιντα απώτερος στόχος ήταν ένα χαλιφάτο σε όλα τα μουσουλμανικά κράτη. Η διαφορά έγκειται στη στρατηγική επίτευξη του στόχου. Κύριος υπαίτιος για την ισχύ των κοσμικών κυβερνήσεων στα αραβικά κράτη ήταν η Δύση. Γι' αυτό και πρώτος αποδέκτης των επιθέσεών τους ήταν η Η.Π.Α. και οι σύμμαχοί της. Από την άλλη πλευρά ο Ζαρκάουι και ο Αλ Μπαγκντάτι είχαν ως πρώτο στόχο τη δημιουργία κράτους που θα εξαπλώνονταν σε όλο το κόσμο, αφού πρώτα διεξάγει και κερδίζει το πόλεμο εντός του ισλαμικού κόσμου. Το αποτέλεσμα ήταν μία φιλοσοφία πιο προσκολλημένη στη θρησκεία και πιο ακραία βία σε σχέση με την Αλ

⁵⁹ (Martinez, 2020)

⁶⁰ (CNN Greece, 2020)

– Κάιντα.⁶¹ Η πολιτική του Ισλαμικού μπορεί να αποκρυπτογραφηθεί και μέσα από το “The management of Savagery” του Αιγύπτιου τζιχαντιστή Abu Bakr Naji, ισχυριζόμενος πως οι επαναστάτες θα έπρεπε καταρχάς να προκαλέσουν μία κρατική υπέρ-αντίδραση, έτσι ώστε να επέλθει το χάος και στη συνέχεια να εμφανιστεί το Ισλαμικό Κράτος ως μια νέα τάξη εξουσίας. Η ενδιάμεση φάση παλιού και νέου θα πρέπει να σπείρει το φόβο στον εχθρό αναγκάζοντάς τον να παραιτηθεί, χρησιμοποιώντας όλα τα μέσα. Επιπλέον, με βάση τα λεγόμενα του όσο πιο ωμές είναι οι πράξεις στη φάση αυτή τόσο πιο γρήγορα θα επέλθει η αλλαγή, κάτι που αποδεικνύει τη συλλογιστική και στρατηγική σκέψη του Ισλαμικού Κράτους και αποσαθρώνει τη λογική πως πρόκειται για πράξεις τρελών, σύμφωνα και με τον υπεύθυνο για τη Πολιτική της Μέσης Ανατολής στην Ουάσιγκτον, Will McCants. Μια επίσης διαφορά έγκειται στις προφητείες.⁶² Η μεν Αλ – Κάιντα θεωρούσε τις περισσότερες προφητείες απατηλές, το δε Ισλαμικό Κράτος τις κάνανε αρχές δράσης. Το 2014 στρατιωτικές μονάδες των δευτέρων ξεκίνησαν μια επίθεση στην επαρχία του Χαλέπι της Συρίας, με μοναδικό στόχο να θέσουν υπό έλεγχο το Νταπίκ. Σύμφωνα με μία προφητεία του προφήτη Μωάμεθ (hadith) θα γίνει μία μάχη στο χωριό Νταπίκ στη Βορειοδυτική Συρία, όπου ο στρατός του «λυτρωτή» θα συναντηθεί με τους «στρατιώτες της Ρώμης», θα διώξει του άπιστους και θα εγκαινιάσει μια χρυσή εποχή για την ισλαμική κυριαρχία.

Πάντως, για την αποφυγή λανθασμένων αντιλήψεων περί Ισλάμ, θα ήταν ορθό να διευκρινιστεί ότι το Ισλάμ του Ισλαμικού Κράτους, με το Ισλάμ όπως το αντιλαμβάνονται εκατομμύρια θρησκευόμενοι δεν συνάδει, καθώς όχι μόνο δεν υπάρχει το ένα το υποτιθέμενο «σωστό» Ισλάμ, αλλά και διότι η ερμηνεία που δίνεται από τους πρώτους ακόμα και μέσα από το τζιχαντιστικό φάσμα θεωρείται ακραίο.⁶³

⁶¹ (PETER, 2016, pp. 94-96)

⁶² (PETER, 2016, p. 97)

⁶³ (PETER, 2016, pp. 98-99)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΣΤΗ ΒΟΣΝΙΑ ΚΑΙ ΟΙ «ΜΟΝΑΧΙΚΟΙ ΛΥΚΟΙ»

Πεδίο σύγκρουσης και γέννησης της μεταγενέστερης τρομοκρατίας και από τις δύο πλευρές (ακροδεξιά τρομοκρατία και εξτρεμιστικό Ισλάμ), αποτέλεσε ο πόλεμος της Βοσνίας (1992 – 1995), για τους μεν ακροδεξιούς ότι η ευρωπαϊκή «καθαρότητα» απειλείται από το μουσουλμανικό πληθυσμό στα δυτικά Βαλκάνια, και για τους δε ακραίους Μουσουλμάνους, η προσπάθεια αφανισμού του μουσουλμανικού στοιχείου από τους «άθεους», κάτι που είχε επίδραση και με το πέρας του πολέμου, δημιουργώντας μια νέα γενιά τρομοκρατών και από τις δύο πλευρές, με τους περισσότερους εξ αυτών να χαρακτηρίζονται από τον όρο «μοναχικοί λύκοι», μια γενιά η οποία χρησιμοποίησε την εξέλιξη της τεχνολογίας και του διαδικτύου, με τεράστια οφέλη ως προς τη δράση τους όπως θα δούμε και παρακάτω.

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΗΣ ΒΟΣΝΙΑΣ : ΣΗΜΕΙΟ ΤΟΜΗΣ ΤΗΣ ΑΚΡΟΔΕΞΙΑΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΞΤΡΕΜΙΣΤΙΚΟΥ ΙΣΛΑΜ (CASE STUDY)

Η περιοχή της σημερινής Βοσνίας-Ερζεγοβίνης αποτέλεσε ιδιόμορφο σημείο συνάντησης μεταξύ της ακροδεξιάς και της ισλαμικής βίας. Κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου επιτυγχάνεται μια παράδοξη συνεργασία. Όταν οι Ναζί άκουσαν τον Mohammed Amin al-Husseini (μεγάλος μουφτής της Ιερουσαλήμ και ο υψηλότερος Μουσουλμάνος πολιτικός ηγέτης της Παλαιστίνης) να καλεί τους Άραβες «σκοτώστε τους Εβραίους όπου τους βρίσκεται», ήξερε ότι βρήκαν ένα άλλοθι για τη φρικτή ιδεολογία τους. Ο Χίτλερ πίστευε ότι οι Μουσουλμάνοι θα μπορέσουν να χειραγωγηθούν έτσι ώστε να μετατραπούν σε ένα ισχυρό εργαλείο για τους Ναζί. Εν πολλοίς έκανε λάθος και η πλειοψηφία των Μουσουλμάνων πολέμησαν ενάντια στη

Γερμανία. Όμως ο Αλ – Χουσεϊνί, που ήταν σφόδρα αντισημίτης με πληθώρα οργάνωσης επιθετικών ενεργειών έναντι του Εβραϊκού πληθυσμού στη Μέση Ανατολή, σε συνάντησή του με τους Ναζί, συμφώνησε να σταθεί στο πλευρό τους στο πόλεμο με το σχηματισμό μιας Αραβικής Λεγεώνας. Έτσι του ανατέθηκε η στρατολόγηση Βόσνιων Μουσουλμάνων και εν τέλει προκύπτοντας η 13^η Ορεινή Ταξιαρχία των Waffen SS, η πρώτη μη γερμανική ταξιαρχία, κάτι που βέβαια έρχονταν σε αντίθεση με την ναζιστική αφήγηση περί φυλετικής καθαρότητας αλλά και τα λόγια του ίδιου του Χίτλερ στο βιβλίο ο Αγών μου, όπου χαρακτηρίζει τους Μουσουλμάνους φυλετικά κατώτερους. Μάλιστα σε μία προσπάθεια να μη φανεί ανακόλουθος στα μάτια της ναζιστικής ελίτ, «ανακάλυψε» ότι ο Μουφτής και οι Βόσνιοι Μουσουλμάνοι μοιάζουν με περισσότερο με Άριοι. Η 13^η Ορεινή Ταξιαρχία των Waffen SS αποτελούνταν από 20.000 στρατιώτες και επί της ουσίας δημιουργήθηκε για να χτυπήσει την αντίσταση στην κατοχή από κομμουνιστικά αντάρτικα τμήματα στη Βοσνία. Ωστόσο, χρησιμοποιήθηκαν και σε ακόμη επτά επιχειρήσεις των Ναζί σε όλο το Βαλκανικό χώρο, παίζοντας καθοριστικό ρόλο στη δολοφονία 14.000 Βόσνιο – Εβραίων.⁶⁴

Η Σοβιετική εισβολή στο Αφγανιστάν και ο εμφύλιος πόλεμος που ακολούθησε ήταν ένα φυτώριο ισλαμικού ριζοσπαστισμού. Το ίδιο συνέβη και σε άλλους πολέμους, από τη Τσετσενία μέχρι το Ιράκ. Υπάρχει όμως μία πολεμική σύγκρουση που διαμόρφωσε τη παγκόσμια πορεία του εξτρεμισμού και της τρομοκρατίας, σύγκρουση που κατά πολλούς έχει υποτιμηθεί. Οι πόλεμοι στα Βαλκάνια τη δεκαετία του 90' και ιδιαίτερα ο πόλεμος της Βοσνίας.⁶⁵

Φτάνοντας το Μάρτιο του 1992 οι Σέρβο-Βόσνιοι (με τη βοήθεια του Σέρβων) επιτέθηκαν στο Σαράγεβο, έπειτα από την αναγνώριση της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης ως ανεξάρτητο κράτος από τις Η.Π.Α. Έτσι ξεκίνησε ένας αιματηρός πόλεμος που διήρκησε περίπου 3 χρόνια απარიθμώντας κοντά στους 200.000 νεκρούς. Οι

⁶⁴ (Τηxs Ανεξάρτητη ενημέρωση, 2018)

⁶⁵ (Ιμπραήμ, 2019)

αντιμαχόμενες πλευρές ήταν μεταξύ Βόσνιων-Μουσουλμάνων και Σέρβο-Βόσνιων(και Σέρβων εθνικιστών) αλλά και μεταξύ Βόσνιων-Μουσουλμάνων με Κροατό-Βόσνιων (και Κροατών εθνικιστών), οι τελευταίοι πριν πολεμήσουν μεταξύ τους ήταν σε κοινό στρατόπεδο.⁶⁶

Στη μουσουλμανικές πολιτοφυλακές εντάχθηκαν χιλιάδες ξένοι εθελοντές, από τους οποίους οι περισσότεροι ήταν βετεράνοι του «αερού πολέμου» ενάντια της Σοβιετικής απειλής στο Αφγανιστάν, αλλά και μουσουλμάνοι προερχόμενοι από τη Δυτική Ευρώπη. Υπάρχει βέβαια η στράτευση εθελοντών και από την άλλη πλευρά. Χιλιάδες αυτούς εντάχθηκαν στο ορθόδοξο σέρβικο στρατό αλλά και στο κροατικό, προσελκύνοντας αρκετούς νεοναζί, μεταξύ άλλων και μέλη της Χρυσής Αυγής που έλαβαν μέρος στη σφαγή 8.000 αμάχων Μουσουλμάνων στη Σρεμπρένιτσα.

Η επιρροή που άσκησε ο πόλεμος της Βοσνίας στις συνειδήσεις ακροδεξιών και ακραίων Μουσουλμάνων, αποτέλεσε εναρκτήριο λάκτισμα για τρομοκρατική δράση και των μεν και των δε. Ο κατάλογος τρομοκρατών και εξτρεμιστών που δημιουργήθηκε από το πόλεμο αυτό είναι μεγάλος. Ένας από αυτούς είναι ο Λιβεριανό-Σουηδός Jackie Banny Arklön, ο οποίος εντάχθηκε στις κροατικές δυνάμεις και πρωταγωνίστησε σε βασανιστήρια έναντι μουσουλμάνων στη Βοσνία. Αφού πρώτα καταδικάστηκε για εγκλήματα πολέμου, απαλλάχθηκε από τις κατηγορίες λόγω έλλειψης αποδείξεων και επέστρεψε στη Σουηδία ιδρύοντας μια νέο-ναζιστική οργάνωση. Το 1999 συνελήφθη και καταδικάστηκε για τη δολοφονία δύο αστυνομικών.⁶⁷

Ο Άντερς Μπρέιβικ δεν μπόρεσε να στρατευτεί και να πολεμήσει στο πόλεμο της Βοσνίας (άλλωστε ήταν έφηβος κατά τη διάρκεια του πολέμου), παρ' όλα αυτά

⁶⁶ (Lampe, n.d.)

⁶⁷ (Ιμπραήμ, 2019)

επηρεάστηκε στο έπακρον από τους Σέρβους εξτρεμιστές και την ιδέα τους για έναν αιώνιο πόλεμο ανάμεσα στον ευρωπαϊκό και τον μουσουλμανικό πολιτισμό. Ο Μπρέιβικ εξήρε τον Radovan Karadzic (εθνικιστής, αρχηγός της Σέρβο-Βοσνιακής κυβέρνησης του 1992, αλλά και υπεύθυνος για τα εγκλήματα πολέμου έναντι των Μουσουλμάνων της Βοσνίας) στο μανιφέστο του, αναφέροντάς τον ως έντιμο σταυροφόρο και ήρωα πολέμου (πρόκειται για μία ορολογία που παραπέμπει στο σέρβικο εθνικισμό της δεκαετίας του 90' αλλά και στο σημερινό ακροδεξιό εξτρεμισμό).⁶⁸ Αντίστοιχη είναι και η επιρροή που άσκησε ο πόλεμος των Δυτικών Βαλκανίων και στον Μπρέντον Τάραντ. Πέραν των αναφορών του στο μανιφέστο του στο πόλεμο της Βοσνίας αλλά και σε μάχες που δόθηκαν ενάντια στην Οθωμανική αυτοκρατορία, γίνεται εύκολα η προσκόλλησή του και η προσωπολατρία ως προ τον Κάρατζιτς, καθώς πριν εισβάλει και αιματοκυλήσει το πρώτο τζαμί στη Νέα Ζηλανδία μέσα από το αυτοκίνητό του ηχούσε ένα σέρβικο τραγούδι που εξυμνούσε τον Σέρβο εθνικιστή.

Από την άλλη πλευρά, αυτή των εξτρεμιστών Μουσουλμάνων, η αντανάκλαση των αποτελεσμάτων του πολέμου στη Βοσνία, φαίνεται και μέσα από τον Omar Saeed Sheikh. Ο Σεΐχ ήταν ένας φοιτητής στατιστικής του London School of Economics, πριν καταταγεί στο πόλεμο των Βαλκανίων. Μετά το πόλεμο και συγκεκριμένα μετά τις επιθέσεις της 11^{ης} Σεπτεμβρίου συμμετείχε στην απαγωγή και τον αποκεφαλισμό του Αμερικανού δημοσιογράφου Daniel Pearl. Όταν ρωτήθηκε από δημοσιογράφο πως άντεξε αυτή τη κτηνωδία, απάντησε : « Όποτε έχω αμφιβολία, φέρνω στη μνήμη μου εικόνες από τη Βοσνία».⁶⁹

Μετά το πόλεμο, πληθώρα γκρουπ εξτρεμιστών-ισλαμιστών δραστηριοποιήθηκαν στη Βοσνία, δημιουργώντας δίκτυα επικοινωνίας και με άλλες ομάδες ακραίων Ισλαμιστών

⁶⁸ (Ιμπραήμ, 2019)

⁶⁹ (PETER, 2016, p. 74)

και από άλλες χώρες όπως στη Δανία, Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο, τα οποία γκρουπ είχαν διασυνδέσεις με την Αλ – Κάιντα. Χαρακτηριστικό της επικινδυνότητας της κατάστασης για την ασφάλεια στην Ευρώπη ήταν το σχέδιο που είχαν στα σκαριά για τη τοποθέτηση βομβών στη περιοχή του Βατικανού, κάτι που αποφεύχθηκε τελευταία στιγμή από τις Ιταλικές και τις Κροατικές αρχές.⁷⁰

Άξιο αναφοράς αποτελεί ο ρόλος του πολέμου στη Βοσνία στη στράτευση ξένων μαχητών στις μετέπειτα συγκρούσεις στο Αφγανιστάν, το Ιράκ και κυρίως στη Συρία. Μόνο στο πόλεμο της Συρίας υπολογίζεται ότι κατέφτασαν 230 με 330 ξένοι μαχητές στη περιοχή από τη Βοσνία, τοποθετώντας τη ως το σημαντικότερο ευρωπαϊκό εξαγωγέα ξένων μαχητών μετά το Βέλγιο. Οι περισσότεροι από αυτούς προσχώρησαν στη τρομοκρατική οργάνωση Al-Nusra Front ή αλλιώς Αλ – Κάιντα της Συρίας που επιθυμεί την εγκαθίδρυση ενός Ισλαμικού καθεστώτος, πολεμώντας το Bashar al-Assad και τους συμμάχους του. Πάντως με τη πάροδο του χρόνου και τις εντάσεις στη Μέση Ανατολή να οξύνονται, παίζοντας σημαντικό ρόλο στην όξυνση αυτή και το Ισλαμικό Κράτος, δεν είναι λίγες και οι περιπτώσεις των στρατολογήσεων και από άλλες Ευρωπαϊκές χώρες. Το βασικότερο χαρακτηριστικό που τους ένωνε (ξένους μαχητές) δεν είχε να κάνει ούτε με κάποιο δημογραφικό, ούτε με κάποια κοινωνικό-οικονομικό κίνητρο, αλλά το γεγονός πως δε ταυτίζονταν με τις δυτικές κοινωνίες.⁷¹

ΟΙ «ΜΟΝΑΧΙΚΟΙ ΛΥΚΟΙ» ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

Το 1885 ο Johan Most (1846 – 1906) (Γερμανό-Αμερικάνος αναρχικός) δημοσίευσε ένα βιβλιαράκι με το τίτλο « Επαναστατική Επιστήμη : ένα εγχειρίδιο με οδηγίες για

⁷⁰ (Counter Extremism Project, n.d.)

⁷¹ (Counter Extremism Project, n.d.) & (PETER, 2016, p. 121)

τη χρήση και τη κατασκευή νιτρογλυκερίνης, δυναμίτη, βαμβακοπυρίτιδας, κροτικός υδράργυρος βόμβας, ρουκέτας, δηλητηρίων κ.α.». Το φυλλάδιο περιείχε οδηγίες για «μοναχικούς λύκους» που δεν ανήκαν σε οργανωμένες δομές. Η προσέγγιση του Μοστ ταυτίζονταν πλήρως με αυτή του Υεμενίτη ιεροκήρυκα της Αλ – Κάιντα Anwar al Awlaki (1971 – 2011).⁷² Παρ' όλα αυτά ο Αλ Αουλάκι δεν ήταν ο προπομπός της τρομοκρατίας των «μοναχικών λύκων». Οι απαρχές του φαινομένου αυτού που στις μέρες μας είναι σε έξαρση, έχει τις ρίζες του στις Η.Π.Α. της δεκαετίας του 90' από τους ακροδεξιές εξτρεμιστές. Έπειτα από επιτυχημένες επιχειρήσεις συλλήψεων των ακροδεξιών οργανώσεων από το F.B.I. το 1984 και το 1985, ο ακροδεξιός εθνικιστής

Louis Ray Beam, ο οποίος έχει πλούσιο βιογραφικό από το πέρασμά του σε αρκετές εξτρεμιστικές ακροδεξιές οργανώσεις των Η.Π.Α. (Texas Emergency Reserve, Ku Klux Klan, Aryan Nations), θεώρησε ότι ο μόνος τρόπος για να απαλλαχθεί η χώρα από την εβραϊκή διακυβέρνηση και να φέρει αποτελέσματα η αντίστασή του, ήταν διαμέσου τρομοκρατικών ενεργειών που θα γίνονταν αυτοβούλως χωρίς κάποια ηγετική μορφή να καθοδηγεί τους τρομοκράτες, απαλλαγμένοι από συλλογικά γκρουπ τα οποία θα είναι ευάλωτα στη σύλληψη από τις αρχές. Αντιπροσωπευτικό αυτού του νέου τύπου τρομοκρατίας ήταν το τρομοκρατικό χτύπημα στην Οκλαχόμα Σίτι το 1995, μία εκ των φονικότερων τρομοκρατικών ενεργειών που έλαβε χώρα στις Η.Π.Α. πριν την 11^η Σεπτεμβρίου, σκοτώνοντας 168 άτομα και τραυματίζοντας άλλους 680, έπειτα από τοποθέτηση βομβών. Κύριος υπαίτιος ήταν ο Timothy McVeigh.⁷³

⁷² (PETER, 2016, p. 26)

⁷³ (Jenkins, n.d.) & (Gumbel, 2015) & (Μπόση, ΟΙ ΟΥΣΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ, 2018, p. 309) & (Smith, Gruenewald, Roberts, & Damphousse, 2015)

Για την καθολική κατανόηση του φαινομένου, θα ήταν χρήσιμο να διευκρινιστεί σε αυτό το σημείο, πως ένας μοναχικός λύκος μπορεί να δρα ταυτόχρονα και ως μέλος μιας τρομοκρατικής οργάνωσης, κάτι που δε σχετίζεται άμεσα με της μεμονωμένες τρομοκρατικές ενέργειες που έχει σκοπό να φέρει εις πέρας ο «μοναχικός λύκος».⁷⁴ Εξάλλου η ιδιαιτερότητα του φαινομένου αυτού είναι ότι η διεργασία (όχι απαραίτητα) και η εφαρμογή του χτυπήματος επιτυγχάνεται από ένα άτομο και όχι από μία ομάδα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα των παραπάνω, αποτελεί ο Paul Jennings Hill, ο οποίος στις 29 Ιουλίου του 1994 στη Pensacola της Φλόριντα πυροβόλησε και σκότωσε έναν γιατρό και το σωματοφύλακά του έξω από μία κλινική αμβλώσεων. Ο Χιλ είχε διασυνδέσεις άμεσα με τη παρά-θρησκευτική τρομοκρατική οργάνωση Army of God, που ήταν αντίθετη στις αμβλώσεις, καθώς τις θεωρούσε δολοφονίες, ένα ολοκαύτωμα επικυρωμένο από το κράτος με βάση την οργάνωση. Πάρα ταύτα η τρομοκρατική ενέργεια που έλαβε χώρα στη Φλόριντα, δεν αποδείχθηκε πως εμπλεκόνταν η οργάνωση Army of God, αλλά ήταν μια πρωτοβουλία και ενέργεια του ίδιου του Χιλ, ο οποίος και έγινε ήρωας για την οργάνωση, καθώς υπερασπίστηκε την αγέννητη ζωή.⁷⁵

Σύμφωνα με τις μελέτες του ερευνητή Ramon Spraij το φαινόμενο αυτό απέκτησε ανοδικές τάσεις στις Η.Π.Α. και μία σταθερή πορεία στην Ευρώπη μετά την 11^η Σεπτεμβρίου μέχρι και τα τέλη της δεκαετίας, κάτι που αντιστράφηκε με την έναρξη της νέας δεκαετίας. Βασικός παράγοντας της ανοδικής αυτής πορείας των τρομοκρατικών χτυπημάτων από «μοναχικούς λύκους» έπαιξε και παίζει το διαδίκτυο και η αυξανόμενη επιρροή που αποκτά στη καθημερινότητα των πολιτών ανά το κόσμο.⁷⁶ Ήδη από τη δεκαετία του 90' το υπουργείο Άμυνας δαπανούσε ετησίως περισσότερα από 4 δισεκατομμύρια για τον έλεγχο και τη προστασία από τη τρομοκρατία που επιτυγχάνεται είτε σα μέσο επικοινωνίας των τρομοκρατών για μια

⁷⁴ (Brynielsson, et al., 2012)

⁷⁵ (PETER, 2016, p. 51)

⁷⁶ (Zeman, Bren, & Urban, 2017)

τρομοκρατική ενέργεια, είτε για τη προστασία από την ηλεκτρονική τρομοκρατία των χάκερς.⁷⁷

Ο καθηγητής Michael Fredholm, κάνει μία διαπίστωση άκρως ενδιαφέρουσα. Η ριζοσπαστικοποίηση των «μοναχικών λύκων» επιτυγχάνεται δια μέσου του διαδικτύου. Χαρακτηριστικό της επιρροής του διαδικτύου αποτελούν αρκετά παραδείγματα που οδήγησαν σε τρομοκρατικά χτυπήματα. Ένα εξ αυτών είναι το ηλεκτρονικό περιοδικό που εξέδιδε η Αλ – Κάιντα, Inspire, το οποίο ωθούσε σε εξτρεμιστικές ενέργειες και χρησιμοποιούσε επιθετική ρητορική προς τη Δύση και ιδιαίτερα προς του Αμερικάνους. Γενικότερα πάντως, σύμφωνα και με τους Tsfaty and Weimann (2002) αυτές οι ιστοσελίδες έχουν μια συγκεκριμένη ρητορική δομή που αποτελείται από 4 χαρακτηριστικά:

- A) Δεν υπάρχει καμία άλλη επιλογή πέραν της βίας
- B) Δαιμονοποιούν τον εχθρό, π.χ. δημοσιοποιούνται βίντεο τα οποία απαθανατίζουν παιδιά να σκοτώνονται από τον Αμερικανικό στρατό
- Γ) Τονίζουν ότι η τρομοκρατία είναι το όπλο των αδύναμων
- Δ) Η τρομοκρατία διενεργείται για να επέλθει εν τέλη η ειρήνη⁷⁸

Οι περισσότεροι που παρακολουθούν αυτή την ηλεκτρονική τρομοκρατική κατήχηση, είναι θρησκευτικά αδαείς, δίνοντας σημασία στη θρησκευτική νομιμότητα, κάτι που εκμεταλλεύονται οι λεγόμενοι «ιεροκήρυκες» που εμφανίζονται στο ίντερνετ. Ένα τέτοιο παράδειγμα αποτελεί ο Αλ-Αουλάκι, ο οποίος τη πρώτη δεκαετία του 2000 αποτέλεσε για πολλούς «μοναχικούς λύκους» και επικοινωνούσε με το κοινό του σχεδόν αποκλειστικά μέσω ίντερνετ, καθώς η πειστικότητα στο λόγο του, τον έκανε να

⁷⁷ (Πάσχος, 2005, p. 230)

⁷⁸ (Zeman, Bren, & Urban, 2017)

φαίνεται ως αυθεντία για τη πορεία που πρέπει να ακολουθήσει το Ισλάμ στο διεθνές γίγνεσθαι.⁷⁹

Η δυσκολία αντιμετώπισης του φαινομένου, δυσχεραίνεται ακόμα περισσότερο (πέραν της δυσκολίας εξάρθρωσης ενός ατόμου που λειτουργεί αυτοβούλως χωρίς κάποιο οργανωτικό δίκτυο αλλά και της ποικιλομορφίας του προφίλ ενός «μοναχικού λύκου»), μέσα από το αχανές διαδίκτυο. Για το λόγο αυτό έχουν δημιουργηθεί δράσεις (όχι απαραίτητα νόμιμες) όπως κεντρικά συστήματα τα οποία επεξεργάζονται ηλεκτρονικές αγορές οι οποίες πιθανότατα μπορούν να λειτουργήσουν θετικά για την επίτευξη ενός τρομοκρατικού χτυπήματος, από επίδοξους «μοναχικούς λύκους», αφού αναλυθεί το προφίλ του ενδιαφερόμενου αγοραστή. Σε αρκετές περιπτώσεις το εν λόγω εγχείρημα έχει λειτουργήσει σε αποτρεπτικά αποτελέσματα τρομοκρατικής πράξης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΑΚΡΟΔΕΞΙΩΝ ΚΑΙ ΑΚΡΑΙΩΝ ΙΣΛΑΜΙΣΤΩΝ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΩΝ

Σίγουρα η προσπάθεια για τη κατανόηση της υπαιτιότητας του φαινομένου της τρομοκρατίας αποτελεί δύσκολο εγχείρημα, καθώς τα κίνητρα διαφοροποιούνται από χτύπημα σε χτύπημα, αλλά και εκτός αυτού (όπως είδαμε και στο κεφάλαιο 1), μια εκ

⁷⁹ (Smith, Gruenewald, Roberts, & Dampousse, 2015)

νέου δυσκολία πηγάζει και από τη πολυδιάστατη εκδοχή του ορισμού του ίδιου της τρομοκρατίας, κάτι που οδηγεί στην ποικιλομορφία των αιτιών λόγω της πληθώρας των ερμηνειών του όρου.⁸⁰ Βέβαια λόγω τη συγκεκριμενοποίησης των δύο διαστάσεων της τρομοκρατίας που ασχολούμαστε (ακροδεξιά τρομοκρατία – εξτρεμιστικό Ισλάμ), μας βοηθά να αντιληφθούμε ευκολότερα τα κίνητρα των εν λόγω τρομοκρατών σε σχέση με τα γενικότερα αίτια του φαινομένου αυτού.

Εύκολα θα μπορούσε να ασπαστεί η άποψη της αμερικανικής διοίκησης και των Μ.Μ.Ε. μετά τη τρομοκρατική επίθεση στο Κέντρο Εμπορίου, ότι οι τρομοκράτες είναι «σατανικοί» και απροσάρμοστοι άνθρωποι που διακατέχονται δολοφονικές τάσεις, καθώς μεγαλώνουν μέσα στη φτώχεια και την αμάθεια, και εκτός αυτού είναι και ψυχικά ασθενείς. Όπως έχει δηλώσει και ο ανθρωπολόγος Scott Atran, το να αποδώσει κανείς την υπαιτιότητα του φαινομένου της τρομοκρατίας σε μία τέτοια υπεραπλουστευμένη ερμηνεία, προσδίδει μία αίσθηση απελπισίας και υπεκφεύγει από τα βαθύτερα αίτια. Μη ξεχνάμε άλλωστε πως όλο και περισσότερες μελέτες μεταβάλλουν το επιχείρημα πως η φτώχεια εκτρέφει τη τρομοκρατία, καθώς αρκετοί καμικάζι και υποστηρικτές τους δε προέρχονται από τα κατώτερα στρώματα.⁸¹ Έτσι τα αίτια θα πρέπει να ερευνηθούν σε μεγαλύτερο βάθος ούτως ώστε να είναι ασφαλέστερα και τα συμπεράσματα που θα καταλήξουμε.

Δεσπόζουσα θέση κατέχουν τα κοινωνικό-ψυχολογικά αίτια, μη παραλείποντας βέβαια το ρόλο που διαδραματίζει η θρησκεία (ερχόμενη σε άμεση συνάρτηση με τη πολιτική) και τα πολιτικό-οικονομικά αίτια, τα οποία και θα αναλυθούν παρακάτω, προσπαθώντας να γίνει πλήρως αντιληπτό, γιατί μπορεί ένας ακροδεξιός ή ένας ακραίος ισλαμιστής να προβεί σε μία τρομοκρατική πράξη.

⁸⁰ (Bjørge, 2005, p. 5)

⁸¹ (Bongar, Brown, Beutler, Breckenridge, & Zimbardo, 2010, pp. 5-6)

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ ΑΙΤΙΑ

Όπως προαναφέρθηκα και παραπάνω, η άποψη ότι οι τρομοκράτες πάσχουν από ψυχοπαθολογικά αίτια, 30 χρόνια νωρίτερα ίσως λαμβάνονταν σοβαρά υπόψη. Έπειτα όμως από τα τόσα χρόνια έρευνας ελάχιστες είναι οι ενδείξεις, πως οι τρομοκράτες παρουσιάζουν τέτοιου είδους δείγματα, πόσο μάλλον οι εξτρεμιστές του Ισλάμ. Μια καλή απόδειξη αυτού αποτελούν και οι απόψεις του Yitzhak Shamir (πρώην πρωθυπουργός του Ισραήλ) και του Menahem Begin (επίσης πρώην πρωθυπουργός του Ισραήλ), οι οποίοι πριν πολιτευτούν, ήταν η κεφαλή της αντιαραβικής τρομοκρατίας. Βάση αυτών, σπάνια συναντούσαν τρομοκράτη ο οποίος να διαπιστώνεται με κάποια από τις διαταραχές που συγκαταλέγονται στο Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM) (Διαγνωστικό και στατιστικό εγχειρίδιο διαταραχών).⁸²

Σαν απαρχή του όλου ζητήματος, θα μπορούσε να συγκαταλεχθεί η ισλαμική παρακμή μέσω της ατομικής και συλλογικής ταυτότητας των Μουσουλμάνων. Καθοριστικό ρόλο βεβαία στη κρίση αυτή, έπαιξε η ήττα του 1967 από τις δυνάμεις του Ισραήλ, γκρεμίζοντας το όνειρο του παναραβισμού του Νάσερ, και επί της ουσίας τη σύλληψη μιας ενιαίας αραβικής ταυτότητας. Αποτέλεσμα αυτού αποτέλεσε η αναζήτηση νέων δρόμων όπως ο επαναστατικός σοσιαλισμός, ο δυτικός φιλελευθερισμός και ο πιο σημαντικός για τα περισσότερα αραβικά κράτη, ισλαμικός φονταμενταλισμός, με το τελευταίο να αποτελεί ως κύρια πορεία από τη δεκαετία του 1970 και έπειτα.⁸³ Πάντως, για τους Μουσουλμάνους, η θρησκευτική ταυτότητα υπερέχει έναντι όλων. Παρά την ιδέα του παναραβισμού, η ιδέα για ένα έθνος με μία ταυτότητα ποτέ δε λήφθηκε υπόψη όπως στη Δύση.⁸⁴ Πέραν της διάβρωσης της ταυτότητας στον αραβικό κόσμο, είναι έντονη και η διάβρωση της νομιμοποίησης, λόγω της συνήθης αποτυχίας των ελίτ να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν πολιτικές ωφέλιμες προς το κοινωνικό σύνολο, που

⁸² (Bongar, Brown, Beutler, Breckenridge, & Zimbardo, 2010, pp. 5-6)

⁸³ (RICHARD-HRAIR, 2007, σ. 58)

⁸⁴ (Harris, 2005, p. 7)

έχει ως επακόλουθο την αύξηση της χρήσης βίας, προκειμένου να κρατήσουν τον έλεγχο. Έτσι οι κρίσης ταυτότητας και νομιμοποίησης επηρεάζουν τόσο πολιτικά όσο και ψυχολογικά την κοινωνικό σύνολο.⁸⁵ Η συγκρούσεις μέσα στην αραβική κοινωνία δε σταματούν εκεί. Λόγω της κακής διοίκησης που ασκείτε, όλο και πιο άνιση γίνεται η κατανομή του πλούτου σε όλο σχεδόν τον αραβικό κόσμο. Το χρήμα που διακινείται μέσα από τα κέρδη του πετρελαίου και η επίδραση των δυνάμεων της παγκόσμιας αγοράς όλο και διευρύνει το οικονομικό φάσμα ανάμεσα στις κοινωνικές τάξεις (εν μέσω διαφθοράς και υπέρ-πλουτισμού των ηγετών και των πελατών τους, έχουν προκαλέσει ταξική πόλωση και σύγκρουση στους πληθυσμούς, κάτι που εντάθηκε κατά την Αραβική Άνοιξη.⁸⁶

Στα ενδότερα της ψυχосύνθεσης του ισλαμιστή τρομοκράτη δεν είναι λίγες οι διατυπώσεις τους χαρακτηρίζουν ως ψυχοπαθείς. Βέβαια, κάτι τέτοιο θα μας έφερνε αντιμετώπους με μία δυσκολία. Τα άτομα μου συμμετείχαν κατά τη τρομοκρατική επίθεση της 11^{ης} Σεπτεμβρίου ήταν πρόθυμα να δώσουν τη ζωή τους για τις επιθέσεις αυτές. Οι ψυχοπαθείς παρ' ότι μπορούν να είναι ευφυείς και σε άριστη επαφή με τη πραγματικότητα, πάσχουν όμως από κοινωνικά και ηθικά ελλείματα. Κάτι τέτοιο κάνει σχεδόν απίθανο, η ηθική τυφλότητα ενός ψυχοπαθή μπορεί να μετουσιωθεί σε αυτοθυσία. Εκτός αυτού διακατέχονται από το αίσθημα της ανευθυνότητας και της παρόρμησης. Επ' ουδενί δεν θα έφερναν εις πέρας οι 4 ομάδες τρομοκρατών την επίθεση, έναντι των Η.Π.Α. στη περίπτωση που έπασχαν από ψυχασθένεια. Πάντως υπάρχει και η πιθανότητα μια τρομοκρατική ομάδα να στρατολογήσει έναν ψυχοπαθή, στη περίπτωση μόνο που η επίθεση δεν απαιτεί συνεργασία και συντονισμό από τον ψυχοπαθή τρομοκράτη.⁸⁷

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα που θα μπορούσε να αποτελέσει ένα δείγμα στη προσπάθεια κατανόησης στο γιατί γίνεται κάποιος τρομοκράτης, είναι οι μελέτες που

⁸⁵ (RICHARD-HRAIR, 2007, p. 63)

⁸⁶ (RICHARD-HRAIR, 2007, p. 64)

⁸⁷ (Bongar, Brown, Beutler, Breckenridge, & Zimbardo, 2010, p. 22)

έγιναν, όσον αφορά στις στρατολογήσεις της Ενωτικής Εκκλησίας (Unification Church, UC). Ο Eugene Galanter (ιδρυτής της γνωστικής ψυχολογίας) (1980), μελέτησε άτομα τα οποία στρατολόγούσε η UC και διαπίστωσε ότι ο καλύτερος παράγοντας πρόβλεψης για το από ποιους απαρτίζονταν η θρησκευτική αυτή αίρεση, ήταν η απάντηση σε μία ερώτηση σχετικά με το πόσο κοντά αισθάνονταν ο ερωτώμενος με τους ανθρώπους εκτός αίρεσης. Όσοι είχαν σχέσεις με τον έξω κόσμο ήταν πιθανότερο να εγκαταλείψουν την οργάνωση, ενώ όσοι δεν είχαν τέτοιες συνδέσεις, αποτελούσαν και το σκληρό πυρήνα της UC. Η Roger Garlock Barker (κοινωνικός επιστήμονας) (1984) μελέτησε αρκετά από τα μέλη της UC, διαπίστωσε ότι ο καλύτερος παράγοντας πρόβλεψης για το ποιος θα γίνονταν μέλος ήταν η απάντηση σε μια ερώτηση σχετικά με τους στόχους. Όσοι απάντησαν ότι αναζητούσαν κάτι, αλλά δεν ήξεραν τι ήξεραν τι ήταν αυτό, ήταν και πιθανότερο να γίνουν μέλη. Αυτή είναι η δύναμη του σκοπού, του σκοπού μιας ομάδας, μπορεί να δώσει νόημα στη ζωή κάθε ανθρώπου. Έτσι ο σκοπός αυτός αποκόβει και το άτομο από τις άλλες επαφές του και επικεντρώνονται στο στόχο της οργάνωσης.⁸⁸

Με βάση την κοινωνικό-ψυχολογική θεωρία σε συνδυασμό με την εμπειρική παρατήρηση, θα μπορούσαμε να δώσουμε κάποια χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του φονταμενταλιστή. Ο ισλαμιστής – τρομοκράτης διακατέχεται από ένα αίσθημα κατωτερότητας, που έρχεται σαν επακόλουθο της αλλοτρίωσης και της αδυναμίας να βρουν μία θέση στη κοινωνία. Κάτι που έρχεται σε άμεση σχέση με την αυταρχική τους προσωπικότητα και τον απόλυτο χαρακτήρα των κηρυγμάτων τους, που έρχεται σε κόντρα με το κοινωνικό σύνολο· κέλευσμα για ριζική μεταμόρφωση της κοινωνίας, εξ' ου και η ενασχόληση με την εξουσία και την αναζήτηση της κοινωνικής επιβολής. Βέβαια, η αυταρχικότητα αυτή έχει και ρίζες από τη θρησκεία και την απόλυτη ταύτισή της με τις αυστηρές επιταγές της.⁸⁹

⁸⁸ (Bongar, Brown, Beutler, Breckenridge, & Zimbardo, 2010, pp. 31-32)

⁸⁹ (RICHARD-HRAIR, 2007, p. 72)

Σε αυτό το σημείο θα χρησιμοποιήσουμε, μία κλίμακα ή αλλιώς μία σκάλα, του διάσημου Ιρανού ψυχολόγου Fathali M. Maghaddam, με αποκορύφωμα το τελευταίο όροφο, τη τρομοκρατική πράξη. Όσο ανεβαίνουμε τη σκάλα, βλέπουμε οι επιλογές να λιγοστεύουν, ώσπου φτάνουν (οι τρομοκράτες) σε ένα σημείο της απόλυτης καταστροφής του εαυτού τους, των άλλων ή και των δύο μαζί. Εξάλλου η συγκεκριμένη κλίμακα τύπου «δέντρο των αποφάσεων», έχει αποδειχθεί ισχυρό εργαλείο στη ψυχολογία.

A) Ισόγειο: Ψυχολογική ερμηνεία και υλικών συνθηκών:

Μόλις εξεταστεί το οικονομικό και μορφωτικό υπόβαθρο των τρομοκρατών, βρισκόμαστε σε ένα αδιέξοδο: η φτώχεια και η ελλιπής μόρφωση, δε μπορούν να εξηγήσουν επαρκώς μία τρομοκρατική πράξη. Χαρακτηριστικό αυτού, η διαπίστωση μετά τη σύλληψη τρομοκρατών που συνδέονταν με την Αλ – Κάιντα στη Νοτιοανατολική Ασία (Singapore Ministry of Home Affairs, 2003), αλλά και των τρομοκρατών που έδρασαν την 11^η Σεπτεμβρίου, ακόμα και του ίδιου του Οσάμα Μπιν Λάντεν, οι οποίοι και μορφωμένοι ήταν, αλλά και εύποροι. Γίνεται σαφές ότι οι απόλυτες υλικές συνθήκες δε μπορούν να εξηγήσουν επαρκώς το φαινόμενο της τρομοκρατίας. Σε αυτό το σημείο θα χρησιμοποιήσουμε τη διάκριση του Runciman (1966), για τη περεταίρω κατανόηση του φαινομένου. Μεταξύ της εγωιστικής στέρησης στην οποία τα άτομα αισθάνονται στερημένα μέσα σε μία ομάδα και της αδελφικής στέρησης, που περιλαμβάνει το αίσθημα στέρησης που απορρέει λόγω της θέσης της ομάδας ενός ατόμου σε σχέση με άλλες ομάδες. Μέσα από έρευνες, σε αυτό που οδηγούμαστε είναι πως η αδελφική στέρηση αποτελεί καλύτερο παράγοντα πρόβλεψης αισθημάτων δυσαρέσκειας απ' ό,τι η εγωιστική στέρηση. Υποθέσεις όπως των Ted Robert Gurr (1970) (πολιτικός επιστήμονας) και επακόλουθες έρευνες όπως του Grosby (1982), η αδελφική στέρηση προκύπτει κυρίως όταν τα μέλη της ομάδας βρίσκουν εμπόδια ως προς τον επιθυμητό στόχο. Πολύ εύστοχο παράδειγμα αποτελεί ο στόχος της ανεξαρτησίας που θεωρείται ως δικαίωμα του κάθε λαού, και πολλές

φορές καταπατάτε (π.χ. από Αμερικανούς), με αποτέλεσμα ομάδες να συσπειρώνονται χρησιμοποιώντας τρομοκρατικές μεθόδους για την απόκτηση αυτής.

Η αίσθηση αδικίας μπορεί να έχει ποικίλα αίτια, όπως οι οικονομικές και πολιτικές συνθήκες και η απειλή κατά της προσωπικής και συλλογικής ταυτότητας. Η βασική εκλαμβανόμενη απειλή κατά της ταυτότητας σχετίζεται με το θέμα της θρησκείας, καθώς η θρησκεία θεωρείται κατά πολλούς ο πυρήνας της ταυτότητας. Κάτι τέτοιο διαφαίνεται και στις δύο πτυχές της τρομοκρατίας που εξετάζουμε. Από τη μία οι ακραίοι Ισλαμιστές που θεωρούν ότι η Δύση προσπαθεί να εξαλείψει το θρησκευτικό τους στοιχείο και από την άλλη οι ακροδεξιοί που κάνουν λόγο για την εισβολή του ισλαμικού στοιχείου και προσπάθεια αφανισμού των απανταχού χριστιανών.

Στο θεμελιακό ισόγειο λοιπόν, κυριαρχεί η αντίληψη περί δικαίου. Έτσι μερικοί από αυτούς τους αδικημένους, έχουν το κίνητρο να αναζητήσουν περισσότερες επιλογές για να διορθώσουν τις αδικίες που θεωρούν ότι υφίστανται.⁹⁰

B) Πρώτος όροφος: Εκλαμβανόμενες επιλογές για τη καταπολέμηση της άδικης μεταχείρισης:

Οι άνθρωποι ανεβαίνουν στο πρώτο όροφο δοκιμάζοντας να βρουν λύσεις στο πρόβλημα της άδικης μεταχείρισης. Δύο είναι οι ψυχολογικοί παράγοντες που διαμορφώνουν τη συμπεριφορά τους στον όροφο αυτό: α) οι εκλαμβανόμενες προσωπικές δυνατότητες για την βελτίωση της κατάστασης και β) οι αντιλήψεις περί διαδικασία δικαιοσύνης.

Οι έρευνες με αντικείμενο τη θεωρία της δικαιοσύνης ή ισοτιμίας (equity theory) υποστηρίζει πως οι άνθρωποι βιώνουν περισσότερο το συναίσθημα της θλίψης, όταν αγωνίζονται για τη δικαιοσύνη. Γι' αυτό το λόγο ο ρόλος των υπευθύνων για τις

⁹⁰ (Bongar, Brown, Beutler, Breckenridge, & Zimbardo, 2010, pp. 109-111)

πολιτικές θα πρέπει να λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τους τις πολιτισμικές διαφοροποιήσεις που μπορεί να έχει μία ενδο-ομάδα (in – group) και να έχουν δίκαιη μεταχείριση. Τότε υπάρχει και μεγαλύτερη πιθανότητα υποστήριξης της κεντρικής εξουσίας. Η συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων ως ένα βαθμό, γίνεται ως εφαλτήριο αντίληψης μιας υποτυπώδους δικαιοσύνης και κατ' επέκταση τη στήριξη από το λαό.

Γ) Δεύτερος όροφος : Μετάθεση της επιθετικότητας :

Η πλειοψηφία εκείνων που ανεβαίνουν στο δεύτερο όροφο δεν καταφεύγουν στη φυσική επιθετικότητα, αλλά περιορίζεται μέσα από μία λεκτική επιθετικότητα. Αυτό πολλές φορές επιτυγχάνεται πολλές φορές και μέσα από τις ηγεσίες. Παράδειγμα αυτού αποτελεί η προσπάθεια ηγετών (κυρίως στα μουσουλμανικά κράτη) να κατευνάσουν τα δυσαρεστημένα πλήθη, μέσα από τον αντί-αμερικανισμό, προσπαθώντας επί της ουσίας να καλύψουν τη δικιά τους ανικανότητα και διαφθορά.

Η εξήγηση του Φρόιντ για τη μετατιθέμενη επιθετικότητα δίνει σημασία σε τρεις παράγοντες που αφορούν μία ομάδα ανθρώπων, πρώτος από τους οποίους είναι ο ρόλος των ηγετών. Στην ομαδική ψυχολογία του Φρόιντ αναφέρεται ότι οι ηγέτες έχουν εξέχουσα θέση στην επανακατεύθυνση των αρνητικών συναισθημάτων εντός μιας ομάδας προς μία άλλη ομάδα. Είναι δυνατόν να δένονται μεταξύ τους με δεσμούς αγάπης, αρκεί να υπάρχει μία άλλη ή άλλες ομάδες που να γίνονται δέκτες των εκδηλώσεων της επιθετικότητας. Κατά δεύτερο λόγο ο Φρόιντ αποδίδει σημασία στους στόχους της μετάθεσης. Ποτέ δεν είναι τυχαίος ο στόχος. Πάντα οι στόχοι έχουν να κάνουν με ανόμοια άτομα έξω από την ομάδα. Τέλος, ο Φρόιντ επισημαίνει τη συνοχή της ένδο – ομάδας που προκύπτει από την απειλή μιας έξω – ομάδας. Οι ηγεσίες, με το να τονίσουν τις απειλές που προέρχονται από εξωτερικούς εχθρούς, αυξάνουν τα ποσοστά υποστήριξης από το την ένδο – ομάδα.

Δ) Τρίτος όροφος : Ηθική δέσμευση :

Οι τρομοκρατικές οργανώσεις από το τρόπο που παρουσιάζονται σήμερα, εμφανίζονται ως μία οντότητα χωρίς ηθικές δεσμεύσεις, ιδιαίτερα λόγω των πράξεων βίας κατά αμάχων. Από τη πλευρά όμως μίας τρομοκρατικής ομάδας, αυτοί που δεν έχουν κανέναν ηθικό φραγμό, είναι οι κυβερνήσεις και οι συνεργάτες τους. Βασικό στοιχείο για τη στρατολόγηση κάποιου νεοσύλλεκτου είναι να πεισθεί από την ομάδα ότι η ηθικότητα των τρομοκρατών είναι η ορθή και να αποδεσμευτεί από την ηθική όπως το βλέπουν οι κυβερνώντες και το μεγαλύτερο μέρος της κοινωνίας. Βέβαια, αυτό δε θα επέλθει έτσι απλά. Υπάρχουν τακτικές οι οποίες ωθούν προς αυτή τη κατεύθυνση, όπως η απομόνωση, η μυστικότητα, ο φόβος.

Επί της ουσίας, οι τρομοκρατικές οργανώσεις γίνονται αποτελεσματικότερες όταν αυτό-καθορίσουν τη θέση τους σε δύο επίπεδα : στο μακρό-επίπεδο, αυτό-παρουσιάζοντας ως η μόνη διέξοδος για μια κοινωνική αλλαγή, και στο μικρό-επίπεδο, ως μία ομάδα με ανιδιοτελή άτομα (συνήθως νεαρούς, άγαμους άνδρες), άτομα που πολλές φορές πρέπει να έρθουν αντιμέτωποι με δύσκολες αποστολές.

Ε) Τέταρτος όροφος : Η κατηγορική σκέψη και η εκλαμβανόμενη νομιμότητα της τρομοκρατίας :

Η δομή των πυρήνων των τρομοκρατικών οργανώσεων πιθανολογείται ότι υιοθετήθηκε από τους αντάρτες της Λατινικής Αμερικής, που μάχονταν ενάντια των δικτατοριών και των πρακτόρων της C.I.A. στα μέσα του 20^{ου} αιώνα περίπου. Τις δεκαετίες του 60' και του 70' ακολούθησε μία αντιγραφή του πυρήνα και της οργάνωσης των Λατινοαμερικανών ανταρτών και από τις δυτικές τρομοκρατικές οργανώσεις.

Η κοινωνική κατηγοριοποίηση είναι μία ψυχολογική διεργασία που μπορεί να οδηγήσει σε φαβοριτισμό (ευνοιοκρατία) υπέρ της ένδο-ομάδας και διάκριση μιας

έξω-ομάδας, ακόμα και αν η βάση της κατηγοριοποίησης δεν έχει σχέση με τη πραγματικότητα. Η βασικότερη κατηγορική κοσμοθεωρία τους έχει να κάνει με το «εμείς εναντίον εκείνων», βασική αντίληψη ενός τρομοκράτη. Η βιβλιογραφία της ψυχολογίας της Δύσης, έχει συνδυάσει αρκετά τη συγκεκριμένη κατηγορική άποψη με τη κοσμοθεωρία των ακροδεξιών, κάτι που συνάδει και με το θρησκευτικό φονταμενταλισμό, ίσως και αμεσότερα, μεταξύ λαών της Ανατολής και της Δύσης.

Κατά τη παραμονή τους στον τέταρτο όροφο, το άτομο αντιλαμβάνεται ότι οι επιλογές του έχουν περιοριστεί σημαντικά, και πλέον έχει επιλέξει στρατόπεδο από το οποίο δύσκολα μπορεί να βγει ζωντανός.

Στ) Πέμπτος όροφος : Η τρομοκρατική πράξη και η παράκαμψη των ανασταλτικών μηχανισμών :

Πολλές φορές οι τρομοκρατικές ενέργειες καταλήγουν και στο θάνατο αμάχων, κάτι που εγείρει ερωτήματα για το ποια είναι η εκπαίδευση που λαμβάνουν μέσα στην ομάδα οι τρομοκράτες για να προβαίνουν σε κάτι τέτοιο. Η απάντηση βρίσκεται σε δύο ψυχολογικές διεργασίες. Η πρώτη περιλαμβάνει τη κοινωνική κατηγοριοποίηση, που σχετίζεται με τους αμάχους ως κομμάτι της έξω-ομάδας. Οι άμαχοι θεωρούνται από τους τρομοκράτες ως μέρος του «εκείνοι», εξαιτίας της μη αντίστασης στον «εχθρό». Βέβαια ο στόχος είναι διττός. Πέραν του παραπάνω, στόχος των τρομοκρατών είναι να διαταραχθεί και η κοινωνική τάξη και να δουν κατάματα την «αλήθεια» ο υπόλοιπος κόσμος. Η δεύτερη ψυχολογική διεργασία έχει να κάνει με τη ψυχολογική απόσταση. Με βάση και τον Konrad Lorenz (Αυστριακός ζωολόγος) οι θανατώσεις εντός των ειδών, έχουν παρακαμφθεί, λόγω των ανασταλτικών μηχανισμών (inhibitory mechanism). Σε αυτό το σημείο είναι που παίζουν καθοριστικό ρόλο τα όπλα απόστασης, τα οποία παρακάμπτουν ως ένα μεγάλο βαθμό τους ανασταλτικούς μηχανισμούς, παρακάμπτοντας κατ' επέκταση και τις ικεσίες, κλάματα

και λοιπές αντιδράσεις του θύματος, κάτι που μπορεί να αποθαρρύνει και το τρομοκράτη από το να θανατώσει.⁹¹

Σίγουρα αρκετά από τα παραπάνω κοινωνικό-ψυχολογικά αίτια συνάδουν και για τις άκρο-δεξιές τρομοκρατικές οργανώσεις, όμως στο σήμερα οι περισσότερες τρομοκρατικές επιθέσεις που λαμβάνουν χώρα από την άκρα δεξιά, εκτελούνται ως επί το πλείστο από μονάδες που δεν ανήκουν κατά κόρον σε κάποια τρομοκρατική ομάδα. Τα αίτια αυτού του τύπου τρομοκρατών θα αναλυθούν παρακάτω, καθώς έχουν άμεση συνάρτηση με τη θρησκεία, εμπεριέχοντας βέβαια και κάποιους ισλαμιστές τρομοκράτες που δρουν αυτοβούλως.

ΠΟΛΙΤΙΚΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΙΤΙΑ

Μία ψευδαίσθηση η οποία δημιουργήθηκε κυρίως στον Αραβικό κόσμο ήταν πως η διεθνοποιημένη τρομοκρατία θα οδηγούσε σε απελευθερωτικές προοπτικές και θα εξάλειφε τα πολιτικά ζητήματα που ταλάνιζαν τις περιοχές αυτές αλλά και πως ο κόσμος ήταν λάθος φτιαγμένος (το Παλαιστινιακό κάρπιζε τη πεποίθηση αυτή και πως πρέπει να αναδιαμορφωθούν τα σύνορα).⁹²

Όπως έχει αναφερθεί και παραπάνω, εξέχουσα σημασία για τη δημιουργία των τρομοκρατών έχει το εσωτερικό περιβάλλον των μουσουλμανικών κοινωνιών και οι διαμάχες που μαίνονται, πέραν της αμερικανικής αγανάκτησης και παρέμβασης στα

⁹¹ (Bongar, Brown, Beutler, Breckenridge, & Zimbardo, 2010, pp. 109-118)

⁹² (Πάσχος, 2005, p. 238)

του οίκου τους. Μια διαχωριστική γραμμή εντός των αραβικών συνόρων είναι ο ισλαμικός εκσυγχρονισμός έναντι του συντηρητικού Ισλάμ. Η προσπάθεια για μεταρρυθμίσεις του Ισλάμ προσαρμοσμένο στη σύγχρονη ζωή, έρχεται σε αντίθεση με το παραδοσιακό Ισλάμ, κάτι που δίνει και το βήμα στους συντηρητικούς να αντιτίθενται σε αυτή την εκδυτικοποίηση των κοινωνιών τους, ισχυριζόμενοι πως τίθεται θέμα αλλοίωσης ολόκληρου του αραβικού κόσμου. Εκτός βέβαια αυτών των συντηρητικών ομάδων, υπάρχει και μια πιο ακραία εκδοχή, αυτή των φονταμενταλιστών, οι οποίοι απορρίπτουν τις καινοτομίες που εισχώρησαν στην ισλαμική κοινωνία και θεωρούν ως βασική αρχή για την εύρυθμη λειτουργία της ισλαμικής κοινωνίας το να ερμηνευθούν εκ νέου οι ισλαμικοί νόμοι δια μέσου της επιλεκτικής απόρριψης της κομφορμιστικής παραδοσιοκρατίας μερικών ουλαμάδων. Φυσικά η όλη αυτή διαμάχη έχει και κάποια ταξικά αίτια, καθώς ο εκσυγχρονισμός του Ισλάμ υποστηρίζεται κυρίως από τις οικονομικές ελίτ, βρίσκοντας ουσιαστικά αντίθετους τους φονταμενταλιστές και ομάδες αντιπολίτευσης, οι οποίοι θεωρούν πως στερούνται κοινωνικής δικαιοσύνης και ηθικής νομιμοποίησης και επιζητούν μία άμεση αναδιανομή του πλούτου.⁹³

Σ' αυτό το σημείο θα σταθούμε στο αίτιο νούμερο 1, όπως είναι για αρκετούς που έχουν ασχοληθεί με τα πολιτικά δρώμενα της Μέσης Ανατολής, οι Η.Π.Α.. Ενδιαφέρουσα άποψη πάνω στο θέμα έχει εκφέρει ο καθηγητής στο τμήμα της Γλωσσολογίας και Φιλοσοφίας, Νόαμ Τσόμσκι. Στηριζόμενος και στις απόψεις δύο έγκυρων ειδημόνων και απεσταλμένων στη Μέση Ανατολή, των δημοσιογράφων Robert Fisk (δημοσιογράφος της εφημερίδας Independent και συγγραφέας) και Simon Jenkins (δημοσιογράφος των Times και επίσης συγγραφέας). Η αλόγιστη χρηματοδότηση προς το Μπιν Λάντεν και γενικότερα προς τους μαχόμενους έναντι της Σοβιετικής κατοχής στο Αφγανιστάν (κυρίως τους Ταλιμπάν και τις μυστικές

⁹³ (RICHARD-HRAIR, 2007, pp. 49-52)

υπηρεσίες του Πακιστάν) (μη παραλείπουμε το γεγονός, πως μαίνονταν τη περίοδο εκείνη ο Ψυχρός Πόλεμος) από τη C.I.A., οδήγησε στην ανάδειξη και την ισχυροποίηση των φανατικών Ισλαμιστών. Βέβαια, μετά τη κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης παρ' ότι η χρηματοδότηση σταμάτησε προς τους ακραίους ισλαμιστές, οι Η.Π.Α. έδειξαν μεγάλη ανοχή στη βοήθεια που παρείχε το Ιράν στους μουσουλμάνους μαχητές της Βοσνίας. Το σκηνικό μετατράπηκε άρδην κατά την εγκατάσταση Αμερικανικών βάσεων στη Σαουδική Αραβία, εξοργίζοντας το Μπιν Λάντεν και τους συνοδοιπόρους του, που θεώρησαν τη κίνηση αυτή ως μία εκ νέου κατοχή στα αραβικά «χώματα», αλλά και ως μία υποστήριξη στα διεφθαρμένα καθεστώτα στον Αραβικό κόσμο, όπως ήταν αυτό της Σαουδικής Αραβίας, σε συνδυασμό με τη μακροχρόνια υποστήριξη των Η.Π.Α. στο Ισραήλ εις βάρος των Παλαιστινίων.⁹⁴

Σπουδαίο ρόλο στην όλη κατάσταση στη Μέση Ανατολή έχει διαδραματίσει και η Τουρκία, προκαλώντας μία σειρά από έμμεσες και άμεσες παρεμβάσεις στον αραβικό κόσμο που είχε ως αποτέλεσμα την ενίσχυση των κύκλων βίας και τρομοκρατίας στη περιοχή. Από το 1984 ως και το 2000 περίπου, η Τουρκία ήταν η πρώτη χώρα στο κόσμο με την υψηλότερη αμερικανική στρατιωτική βοήθεια στο κόσμο. Ο λόγος; Η εξουδετέρωση της κούρδικης απειλής,⁹⁵ δίνοντας επί της ουσίας και την ευκαιρία να αναδειχθεί ως μια από της ηγέτιδες δυνάμεις της περιοχής, κάτι που υφίσταται μέχρι και σήμερα. Βέβαια, έχουν διαφοροποιηθεί αρκετά οι ισορροπίες και οι συμμαχίες στη περιοχή, ειδικά μετά το πόλεμο στη Συρία το 2011. Η προσπάθεια της Τουρκίας για την πλήρη εξόντωση των Κούρδων μαίνεται. Μια προσπάθεια που οδήγησε τη πλήρη στήριξη του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν στο Ισλαμικό Κράτος. Σύμφωνα με την έρευνα του καθηγητή και επικεφαλής του τμήματος Οικοδόμηση της ειρήνης και δικαιωμάτων του πανεπιστημίου Columbia, David L. Phillips, η Τουρκία παραχώρησε πολεμικό εξοπλισμό, εκπαίδευσε στρατιώτες, παρείχε ιατρική αρωγή, αλλά και πετρέλαιο,

⁹⁴ (Τσομοκι, Σαιντ, Σασεν, Μπισαρα, & Σενετ, 2002, σσ. 71-75)

⁹⁵ (Τσομοκι, Σαιντ, Σασεν, Μπισαρα, & Σενετ, 2002, σσ. 104-105)

βοήθησε στη στρατολόγηση του Ισλαμικού Κράτους και πολέμησε στο πλευρό των ακραίων Ισλαμιστών στη μάχη του Κομπανί στη Συρία ενάντια των Κούρδων, το 2014.⁹⁶

Αναφορικά με τη χρηματοδότηση τρομοκρατικών ομάδων, δε θα μπορούσε να παραληφθεί η χρηματοδότηση των ακροδεξιών ομάδων, καθιστώντας έτσι ένα πιο λειτουργικό και ενεργό ρόλο στα πολιτικά δρώμενα. Σε μία περίοδο κοινωνικής και πολιτικής αναταραχής στις Ηνωμένες Πολιτείες, ορμώμενη κρίση από τη δολοφονία του Αφρό-Αμερικανού George Floyd στη Μινεάπολη από αστυνομικό, προκαλώντας έναν κοινωνικό αναβρασμό από τους Αφρό-Αμερικανούς και όχι μόνο. Την ήδη τεταμένη κατάσταση προσπάθησε να εκμεταλλευτεί η ακροδεξιά ομάδα “Boogaloo Bois”. Η εν λόγω οργάνωση μετά τη δολοφονία Floyd, ξεκίνησε μία προπαγανδιστική εκδήλωση βίας προς την αστυνομία και εν γένη βανδαλισμούς κτιρίων, ούτως ώστε να κατηγορηθεί το κίνημα “black lives matter”, ένα κίνημα έναντι της αστυνομικής βίας και του ρατσισμού στις Η.Π.Α., έχοντας ως στόχο το ξέσπασμα μιας εμφύλιας σύρραξης.⁹⁷ Λίγους μήνες πριν, τον Απρίλιο του 2020 όταν και αποφασίστηκε η απαγόρευση της κυκλοφορίας λόγω της πανδημίας Covid-19, πολλά μέλη της συγκεκριμένης ομάδας [μάλιστα τρία μέλη της “Boogaloo”, συνελήφθησαν στις 30 του Μάη στο Λας Βέγκας (Stephen T. Parshall, Andrew Lynam, William L. Loomis) για τρομοκρατικές επιθέσεις στη πολιτεία της Νεβάδα, που είχαν ενεργό ρόλο στις διαδηλώσεις κατά του μαζικού lockdown, σύμφωνα με το F.B.I. , ξεκίνησαν έναν αγώνα έναντι της όλης απαγόρευσης με διαδηλώσεις σε αρκετές πόλεις των Η.Π.Α.. Η όλη τότε διαμαρτυρία κυρίως από τις ακροδεξιές ομάδες χρηματοδοτήθηκαν εμμέσως από την οικογένεια της γραμματέας του Αμερικανού Προέδρου, Betsy DeVos, αλλά και τον εκπρόσωπο του Ρεπουμπλικανικού κόμματος στο Μίσιγκαν Matt Maddock,⁹⁸

⁹⁶ (SASSOUNIAN, χ.χ.)

⁹⁷ (ΧΡΥΣΙΚΟΠΟΥΛΟΣ, 2020)

⁹⁸ (Gabbatt, 2020) & (German, 2020)

μεγαλώνοντας έτσι την ισχύ των ακροδεξιών αυτών στοιχείων, κάτι που ίσως ισχυροποιήσει το ρόλο της ακροδεξιάς στο Αμερικανικό πολιτικό-κοινωνικό προσκήνιο.

Η έξαρση και η διατήρηση της τρομοκρατίας σε παγκόσμια κλίμακα έγκειται και σε έναν ακόμα παράγοντα. Αυτόν της παγκοσμιοποίησης. Μετά την 11^η Σεπτεμβρίου έγινε άμεσα αντιληπτό πως μέσα στα θετικά χαρακτηριστικά της παγκοσμιοποίησης, εμπεριέχεται και ένας νέος όρος, με αρνητικό πρόσημο, η διεθνοποίηση της τρομοκρατίας. Νέο-φιλελεύθεροι και στρουκτουραλιστές θεωρούν πως ο οικονομικός εκσυγχρονισμός και η παγκοσμιοποίηση έχει μεγάλο αντίκτυπο στα κίνητρα των τρομοκρατών, πέραν των προφανών όπως η εξάπλωση της τεχνολογίας και τεχνογνωσίας στους ίδιους τους τρομοκράτες. Σύμφωνα και με τα λόγια του Stanley Hoffmann η ορμή των Ισλαμιστών τρομοκρατών πηγάζει και από την αντίσταση κατά του Δυτικής οικονομικής παγκοσμιοποίησης και κουλτούρας που απειλεί τις δικιά τους θρησκεία και πολιτισμική κληρονομιά. Εξαιρετικά ταυτόσημο με τη παραπάνω άποψη αποτελεί το βιβλίο *Jihad vs. McWorld* (2003) του Benjamin Barber, όπου επί της ουσίας επεξηγεί πως διεθνοποιημένη τρομοκρατία πρέπει να κατανοηθεί ως μια σύγκρουση μεταξύ των δυνάμεων του ολοκληρωτικού εκσυγχρονισμού και της επιθετικής οικονομικής και πολιτισμικής παγκοσμιοποίησης (McWorld), έναντι του αντιδραστικού φονταμενταλισμού (Jihad).⁹⁹

Η διεθνοποίηση της τρομοκρατίας δε σχετίζεται μόνο με το εξτρεμιστικό Ισλάμ. Τον Απρίλιο του 2020 το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών προειδοποίησε τα κράτη – μέλη για την διεθνοποίηση της ακροδεξιάς τρομοκρατίας. Αρωγός στη διεθνοποίηση του φαινομένου αυτού; Το ίντερνετ. Παρ' ότι η οικονομική στήριξη που παρέχεται στις ακροδεξιές ομάδες και άτομα που δρουν αυτοβούλως, έρευνες έχουν δείξει πως υπάρχει μία οικονομική συνεργασία μεταξύ τους δια μέσου του διαδικτύου

⁹⁹ (Lia, 2004)

αλλά και επισκέψεις που κάνουν σε χώρες με ομοϊδέατες τους.¹⁰⁰ Χαρακτηριστικός είναι ο τίτλος των New York Times στις 19 Μαρτίου του 2019 «Ο μακελάρης ταξίδεψε το κόσμο αλλά ζούσε στο Ίντερνετ» αναφερόμενη στο Brendon Tarrand και τη ζωή του πριν το χτύπημα στη Νέα Ζηλανδία, ο οποίος κάποια χρόνια πριν τη τρομοκρατική ενέργεια είχε ταξιδέψει σε αρκετές χώρες, κυρίως στην Ευρώπη¹⁰¹, ερχόμενος σε επαφή με ακροδεξιές ομάδες και ακροδεξιούς «μοναχικούς λύκους», που έμεινε σε επαφή και με το πέρας των ταξιδιών του.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΑΙΤΙΑ ;

Στα κοινωνικό – επαναστατικά χαρακτηριστικά που υπήρχαν αρχικά στο μουσουλμανικό χώρο, προστέθηκαν τα εθνικά και μετά το 1979, τα θρησκευτικά. Από τη δεκαετία του 80΄ και έπειτα κερδίζει συνεχώς έδαφος η σύνδεση της τρομοκρατίας με τη θρησκεία.¹⁰² Καθοριστικό ρόλο στην μεταβολή του σκηνικού έπαιξε η Ισλαμική Επανάσταση σε μία χώρα που κάθε άλλο παρά επαναστατική ήταν μέχρι το 1979. Το Ιράν. Κράτος που μέχρι και πριν την επανάσταση έχαιρε θαυμασμού από τη Δύση. Ένα κοσμικό καθεστώς που μετατράπηκε σε θεοκρατικό. Κάτι που δε κατορθώθηκε να γίνει σε Συρία, Αίγυπτο ή κάποιο άλλο μουσουλμανικό – σουνίτικο κράτος (ο Sayyid Ruhollah Musavi Khomeini και συνοδοιπόροι του για την επανάσταση στο Ιράν ανήκαν στους Σιίτες.¹⁰³ Πάρα ταύτα γέννησε την ελπίδα και στους απανταχού Μουσουλμάνους για κάτι αντίστοιχο. Υπό αυτό το πρίσμα υπήρξε ραγδαία αύξηση του ριζοσπαστικού φονταμενταλισμού μετά το 70΄, κάτι που είχε άμεσο αντίκτυπο στην αισιόδοξη θέση περί εκκοσμίκευσης δια μέσου ενός πολιτικού εξορθολογισμού από τη Δύση. Σύμφωνα τον συγγραφέα Andrew Heywood, η εμφάνιση του ισλαμικού

¹⁰⁰ (United Nations Security Council Counter-Terrorism Committee Executive Directorate, 2020)

¹⁰¹ (Kirkpatrick, 2019)

¹⁰² (Πάσχος, 2005, pp. 116-117)

¹⁰³ (PETER, 2016, p. 62)

φονταμενταλισμού ως ένα ηθικολογικό εργαλείο και μίας πολιτικής ανανέωσης της κοινωνίας, με κύριο άξονα τη θρησκευτική καθαρότητα είναι αν μη τι άλλο μία απόρριψη της δυτικής νεωτερικότητας. Μια θρησκεία που έχει περισσότερο τα χαρακτηριστικά μιας πολιτικοποιημένης θρησκείας, παρά μιας θρησκευτικής πνευματικότητας. Βέβαια, σε αυτό το σημείο ένα εύλογο ερώτημα, που θα μας βοηθήσει στη κατανόηση εις βάθος τις ρίζες του φαινομένου είναι: υφίστανται θρησκευτικά αίτια που οδηγούν στη τρομοκρατία ή μήπως η θρησκεία είναι ένα μέσο για την επίτευξη πολιτικών σκοπών με βαθύτερα πολιτικά αίτια;¹⁰⁴

Ο ρόλος της θρησκείας στο πόλεμο κατά της τρομοκρατίας, είναι περιέργως παρόμοιος με το ρόλο της θρησκείας στο κοσμικό πόλεμο που φαντάζονται οι ίδιοι οι τρομοκράτες. Και στις δύο περιπτώσεις η θρησκεία αποτελεί το επιστέγασμα της πολιτικής αντιπαράθεσης. Ο Robert Pape, καθηγητής πολιτικών επιστημών στο Πανεπιστήμιο του Σικάγο, θεωρεί πως οι συγκρούσεις που σχετίζονται με το ισλαμικό στοιχείο, πηγάζουν από μία πολιτικό-οικονομική κρίση και διάσπαση της κοινωνικής συνοχής, που έρχεται σε άμεση συνάρτηση με την υπεράσπιση των μουσουλμανικών εδαφών ή του πολιτισμού τους από ξένες δυνάμεις. Ωστόσο, σε κάποιο σημείο της σύγκρουσης και σε περίοδο μεγάλης απογοήτευσης, ο πολιτικός ανταγωνισμός, μετατρέπεται σε θρησκευτικό, δημιουργώντας μία εκ νέου προβληματική. Πάνω στις μελέτες του Mark Juergensmeyer σχετικά με το θρησκευτικό ακτιβισμό, και πιο συγκεκριμένα με το μουσουλμανικό αυτονομιστικό κίνημα στο Κασμίρ, το κίνημα Aum Shinrikyo στην Ιαπωνία, την ισλαμική επανάσταση στο Ιράν, τα μεσσιανικά εβραϊκά κινήματα στο Ισραήλ, καθολικούς και προτεστάντες μαχητές στη Βόρεια Ιρλανδία, καθώς και τα σουνίτικα κινήματα σε Αίγυπτο και Παλαιστίνη, κατέληξε σε ένα πολύ ενδιαφέρον συμπέρασμα. Παρά το ότι κάθε ομάδα ανταποκρίθηκε στο δικό της σύνολο τοπικών κοινωνικών, οικονομικών και πολιτικών παραγόντων, υπήρχε μια

¹⁰⁴ (Μακρής, σσ. 175-179)

κοινή ιδεολογική συνιστώσα : η αντίληψη του κοσμικού στοιχείου, ήταν ανεπαρκής από πολιτικό-κοινωνικής άποψης αλλά και ηθικής, καθώς η παγκοσμιοποίηση παραγκώνισε την εθνική ταυτότητα. Έτσι, η «αιτία» - αν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ένας τέτοιος όρος - ήταν η αίσθηση της απώλειας ταυτότητας και ελέγχου στον σύγχρονο κόσμο. Ως εκ τούτου, η θρησκεία έγινε η ιδεολογία της διαμαρτυρίας, απέναντι στα παγκόσμια κοσμικά συστήματα και τους υποστηρικτές τους, που επιτίθενται στη παραδοσιακή κουλτούρα και ταυτότητα. Συχνά οι τρομοκράτες τέτοιου τύπου χρησιμοποιούν εικόνες ιερού πολέμου που βρίσκονται σε κάθε θρησκευτική παράδοση - όπως οι μάχες στην εβραϊκή Βίβλο (Παλαιά Διαθήκη), τα έπη του Ινδουισμού και του Βουδισμού και την ισλαμική ιδέα του Τζιχάντ. Αυτό που κάνει τη θρησκευτική βία ιδιαίτερα άγρια και αδυσώπητη, είναι ότι οι δράστες της έχουν τοποθετήσει τέτοιες θρησκευτικές εικόνες θεϊκού αγώνα - κοσμικός πόλεμος – στο πεδίο της «αγώνα», που για αυτόν τον λόγο, οι πράξεις θρησκευτικής τρομοκρατίας χρησιμεύουν όχι μόνο ως τακτική σε μια πολιτική στρατηγική, αλλά και ως υποκίνηση μιας πολύ μεγαλύτερης πνευματικής αντιπαράθεσης.¹⁰⁵

Μέσο του θρησκευτικού στοιχείου στο συγκρουσιακό κομμάτι, υποκρύπτονται εκ νέου πολιτικές : Παρέχει προσωπικές ανταμοιβές - θρησκευτική αξία, λύτρωση, υπόσχεση ουράνιων πολυτελών - σε όσους αγωνίζονται. Μη ξεχνάμε εξάλλου πως η θρησκευτική επιχειρηματολογία βασίζεται σε μία ιδεαλιστική υπόθεση. Γνωρίζουμε, πως η ανθρώπινη διάνοια παραπλανιέται πολύ εύκολα άθελά μας και εύκολα πιστεύουμε κάτι το οποίο κολακεύει τις επιθυμίες και τις αυταπάτες μας, μη νοιάζοντάς μας η αλήθεια, σύμφωνα και με το Φρόιντ.¹⁰⁶ Παρέχει επίσης οχήματα κοινωνικής κινητοποίησης που αγκαλιάζουν τεράστιο αριθμό υποστηρικτών που διαφορετικά, δεν θα κινητοποιούνταν γύρω από κοινωνικά ή πολιτικά ζητήματα. Σε πολλές περιπτώσεις, παρέχει

¹⁰⁵ (Juergensmeyer, 2017)

¹⁰⁶ (SIGMUND, 1980, σ. 85)

ένα οργανωτικό δίκτυο τοπικών εκκλησιών, τζαμιών, ναών και θρησκευτικών ενώσεων, όπου μπορούν να «γεννηθούν» πρότυπα ηγεσίας και υποστήριξης. Δίνει τη νομιμότητα της ηθικής αιτιολόγησης σε πολιτικές συναντήσεις. Ακόμη πιο σημαντικό, παρέχει δικαιολογία για βία που αμφισβητεί το μονοπώλιο του κράτους. Χρησιμοποιώντας το υπαινιγμό του Max Weber ότι η αρχή του κράτους βασίζεται πάντα στο να επιβάλει την εξουσία του μέσω της χρήσης αιματοχυσίας - σε αστυνομική αρχή, τιμωρία και ένοπλη άμυνα - η θρησκεία είναι η μόνη άλλη οντότητα που μπορεί να δώσει ηθική κύρωση για βία και συνεπώς είναι εγγενώς δυνητικά επαναστατική (τουλάχιστον).

Ο ρόλος της θρησκείας σε αυτόν τον κυριολεκτικό «πόλεμο κατά της τρομοκρατίας» είναι, με περίεργο τρόπο, παρόμοιος με τον ρόλο της θρησκείας στον κοσμικό πόλεμο που φαντάζονται αυτοί που διαπράττουν τρομοκρατία. Και στις δύο περιπτώσεις, η θρησκεία είναι προβληματικός εταίρος της πολιτικής αντιπαράθεσης. Η θρησκεία φέρνει περισσότερο σε σύγκρουση, παρά απλώς ένα αποθετήριο συμβόλων και την αύρα θεϊκής υποστήριξης.¹⁰⁷

Στο σημείο αυτό θα εξετάσουμε κατά πόσο είναι θρησκευτικά τα αίτια της τρομοκρατίας και σε «μοναχικούς λύκους» που σχετίζονται περισσότερο με την άκρα δεξιά. Ως case study θα χρησιμοποιήσουμε το παράδειγμα του Anders Breivik, καθώς μέσα από το μανιφέστο του μπορεί να γίνει κατανοητό, κατά πόσο τα αίτια της τρομοκρατικής ενέργειας που διέπραξε στο νησί Utøya της Νορβηγίας, εμπεριέχουν θρησκευτικά κίνητρα. Ο Μπρέιβικ στο μανιφέστο με τίτλο «2083: Μια Ευρωπαϊκή Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας» αναφερόμενος σε έναν ισλαμικό ιμπεριαλισμό που υποστηρίζεται από τις πολιτικές ηγεσίες της Δυτικής Ευρώπης. Με βάση τα λόγια του από το μανιφέστο, ο δυτικός πολιτισμός θεωρείται ριζικά απειλημένος από τις

¹⁰⁷ (Juergensmeyer, 2017)

σύγχρονες και μεταμοντέρνες επιθέσεις στις «βάσεις του δυτικού πολιτισμού, συμπεριλαμβανομένου του χριστιανισμού, του καπιταλισμού, της εξουσίας, της οικογένειας, της πατριαρχίας, της ιεραρχίας, της ηθικής, της παράδοσης, του σεξουαλικού περιορισμού, της πίστης, του πατριωτισμού, του εθνικισμού, της κληρονομικότητας, του εθνοκεντρισμού». Ο απώτερος στόχος που περιγράφεται είναι να περιοριστεί η εξάπλωση του Ισλάμ, μαζί με την «πολιτιστική μαρξιστική / πολυπολιτισμική ηγεμονία στη Δυτική Ευρώπη. Σε ένα άρθρο της Guardian που γράφτηκε δύο ημέρες μετά τις επιθέσεις στο Όσλο και το Utøya, ο Andrew Brown απορρίπτει οποιαδήποτε σχέση μεταξύ του Χριστιανισμού και του Μπρέιβικ, καθώς ο τίτλος του καθιστά απολύτως σαφές: «Ο Μπρέιβικ δεν είναι χριστιανός αλλά αντί-Ισλαμιστής».¹⁰⁸ Βέβαια, ένα ακόμη χαρακτηριστικό του είναι η πίστη του στη συνωμοσία, ένα στοιχείο στο οποίο βασίζεται ένας ακροδεξιός τρομοκράτης. Πέραν της απειλής που βλέπει ο Μπρέιβικ και οι ομοϊδεάτες του εξ ανατολής, υφίσταται και η συνωμοσία περί μαρξιστικής απειλής. Δηλαδή είναι η ιδέα ότι η ελίτ έχει ξεπουληθεί στον «μαρξισμό», ο οποίος ελέγχει τα πανεπιστήμια, τα κυρίαρχα μέσα μαζικής ενημέρωσης, και σχεδόν όλα τα πολιτικά κόμματα, και έχει την τάση να καταστρέψει τον δυτικό πολιτισμό. "Η Ευρώπη έχασε τον ψυχρό πόλεμο ήδη από το 1950, τη στιγμή που επιτρέψαμε στους μαρξιστές / αντί-εθνικιστές να λειτουργούν ελεύθερα, χωρίς να τους κρατήσουμε εκτός θέσεων εργασίας, κάτι που εκμεταλλεύθηκαν και « άδραξαν την εξουσία και την επιρροή, ειδικά διδάσκοντας σε σχολεία και πανεπιστήμια", έγραψε. Αυτές οι δύο μεγάλες συνωμοσίες συνδέονται με τη θεωρία συνωμοσίας «Eurabia», η οποία υποστηρίζει ότι οι γραφειοκράτες της ΕΕ έχουν συνάψει μια μυστική συμφωνία για παράδοση της Ευρώπης στο Ισλάμ με αντάλλαγμα το πετρέλαιο. Τέτοιες ακραίες ιδέες διανέμονται σε ακροδεξιές ιστοσελίδες στην Ευρώπη και την Αμερική καθημερινά.¹⁰⁹

¹⁰⁸ (Strømme, 2017)

¹⁰⁹ (Brown, 2011)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συμπερασματικά και παροτρυντικά για το μέλλον, θα σταθούμε σε ένα σημείο το οποίο μπορεί αποβεί καθοριστικό για το φαινόμενο της τρομοκρατίας, και πιο συγκεκριμένα για το ισλαμικό – εξτρεμιστικό και το ακροδεξιό κύμα τρομοκρατίας. Βασιζόμενοι στα παραπάνω, αλλά και σε ψυχολογικές έρευνες, σπουδαίο ρόλο στο περιορισμό του φαινομένου θα μπορούσε να παίξει η διαδικαστική δικαιοσύνη, ούτως ώστε να επικρατήσει μία πλαισιωμένη δημοκρατία. Πιο ειδικά, θα ήταν ορθό να υφίσταντο περισσότερες νομικές ευκαιρίες ελεύθερης έκφρασης και κοινωνικής κινητικότητας δια μέσου της ενσωμάτωσης των τοπικών πολιτισμικών πρακτικών. Τέτοιες πολιτικές θα περιλαμβάνουν τη συμμετοχή γυναικών και μειονοτήτων στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων, μη απαγορεύοντας και παραγκωνίζοντας καμία κοινωνική ομάδα από τη δημόσια ζωή. Είναι αυτό που μπορεί να οδηγήσει στο «εμάς εναντίον εκείνων». Τέτοιου είδους κατηγοριοποίηση το μόνο που μπορεί να επιφέρει, είναι να επικυρώσει και να υποστηρίξει τις απόψεις των εξτρεμιστικών στοιχείων, αυξάνοντας των αριθμών ατόμων που θα προχωρήσουν σε μία τρομοκρατική ενέργεια. Σαφώς, αρωγός στην διατήρηση του φαινομένου διαδραματίζει και η ρητορική εκ Δύσεως «είστε μαζί μας ή εναντίον μας;», κάτι που εκφράστηκε από τις Η.Π.Α. κυρίως μετά την 11^η Σεπτεμβρίου, δίνοντας πάτημα στους φονταμενταλιστές να τονώσουν το μίσος τους.

Εν κατακλείδι, είναι σημαντικό να αναδειχθεί ο κύκλος βίας που ανακυκλώνεται. Ένας κύκλος βίας με πολιτικές παρεμβασμού που στο τέλος κάθε σύγκρουσης γεννούσε μία νέα, αναδεικνύοντας όλο και περισσότερο τη σχέση κράτους και τρομοκρατίας.

Από το Παλαιστινιακό, τους πολέμους στο Αφγανιστάν, το πόλεμο στη Βοσνία, τα γεγονότα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, το πόλεμο στο Ιράκ, το πόλεμο στη Συρία, είναι γεγονότα σχετιζόμενα άμεσα μεταξύ τους, πολιτικές που χρήζουν περισσότερης σκέψης και δημιουργούν τις βάσεις και τα αποθέματα της τρομοκρατίας, αναζωπυρώνοντάς την μέσα από τον παρεμβατισμό και τη μισαλλοδοξία προς το διαφορετικό, το «εκείνου». Μία βία - τρομοκρατία που απειλεί οποιοδήποτε πολιτισμό και κοινωνία σε αυτό το πλανήτη.

ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Προφανώς ένα τέτοιο φαινόμενο όπως η τρομοκρατία που μέχρι και ο ορισμός της δε τυγχάνει ευρείας αποδοχής, είναι δύσκολο να αναλυθεί εξ ολοκλήρου στη παρούσα εργασία, παρ' ότι ασχολούμεθα με δύο από τα κύματα της τρομοκρατίας, εξτρεμιστικό Ισλάμ και ακροδεξιά τρομοκρατία. Σίγουρα τα περιστατικά τρομοκρατικών ενεργειών που λαμβάνουν χώρα από τις δύο παραπάνω διαστάσεις της τρομοκρατίας, είναι πολλά περισσότερα από αυτά που έχουν αναφερθεί, αλλά και αυτά που αναφέρθηκαν δεν έχουν αναλυθεί σε βάθος, καθώς πρωτεύον ρόλο έχει η υπαιτιότητα των περιστατικών. Επίσης, μία βασική αδυναμία του παρόντος έργου, αποτελεί ο ρόλος του κράτους και της κρατικής τρομοκρατίας. Αρκετά είναι τα σημεία που γίνεται αναφορά περί αυτού, όμως η επισκόπηση είναι πιο επιφανειακή, καθώς είναι ένα κεφάλαιο το ποιο χρήζει έρευνας και ανάλυσης, αποτελώντας ένα θέμα για μία εκ νέου διπλωματική εργασία.

Βιβλιογραφία

- ANTONY, B. (2007). *THE BATTLE FOR SPAIN*. WEIDENFELD & NICOLSON.
- Augustyn, A. (χ.χ.). *Manichaeism*. Ανάκτηση από Encyclopaedia Britannica:
<https://www.britannica.com/topic/Simonianism>
- Beyer, R. (χ.χ.). *Η μηχανή του χρόνου*. Ανάκτηση από <https://www.mixanitouxronou.gr/i-tromeri-dolofoni-tou-chasan-i-sampach-i-adistakti-asassini-pou-skotonan-epi-pliromi-vasiliades-ke-igetes-ichan-spanies-ikanotites-ke-tous-exolothrefse-apogonos-tou-tzengkis-chan/>
- Bjørgero, T. (2005). *Root Causes of Terrorism*. New York: Routledge.
- Bongar, B., Brown, L., Beutler, L., Breckenridge, J., & Zimbardo, P. (2010). *Ψυχολογία της Τρομοκρατίας*. Αθήνα: Αρχιπέλαγος.
- Brown, A. (2011, 7 24). *The Guardian*. Ανάκτηση από Anders Breivik is not Christian but anti-Islam:
<https://www.theguardian.com/commentisfree/andrewbrown/2011/jul/24/norway-anders-behring-breivik-beliefs>
- Brynielsson, J., Horndahl, A., Johansson, F., Kaati, L., Martenson, C., & Svenson, P. (2012). *2012 European Intelligence and Security Informatics Conference*. Ανάκτηση από Analysis of Weak Signals for:
https://www.foi.se/download/18.7fd35d7f166c56ebe0bffc0/1542623690297/Analysis-of-weak-signals_FOI-S--4093--SE.pdf
- Callimachi, R., & Hassan, F. (2019, 10 27). *The New York Times*. Ανάκτηση από Abu Bakr al-Baghdadi, ISIS Leader Known for His Brutality, Is Dead at 48:
<https://www.nytimes.com/2019/10/27/world/middleeast/al-baghdadi-dead.html>
- CNN Greece*. (2020, 2 5). Ανάκτηση από Ισλαμικό Κράτος: Πιθανή η αναγέννησή του παρά το θάνατο του ηγέτη του, προειδοποιεί έκθεση:
<https://www.cnn.gr/news/kosmos/story/206483/islamiko-kratos-pithani-i-anagennisi-toy-para-ton-thanato-toy-igeti-toy-proeidopoiiei-ekthesi>
- CNN Library*. (χ.χ.). Ανάκτηση από Norway Terror Attacks Fast Facts:
<https://edition.cnn.com/2013/09/26/world/europe/norway-terror-attacks/index.html>
- Corner, L. (2009, 4 12). *independent*. Ανάκτηση από London nail bombs: The two weeks that shattered the capital: <https://www.independent.co.uk/news/uk/crime/london-nail-bombs-the-two-weeks-that-shattered-the-capital-1666069.html>
- Counter Extremism Project*. (χ.χ.). Ανάκτηση από Bosnia & Herzegovina: Extremism & Counter-Extremism: <https://www.counterextremism.com/countries/bosnia-herzegovina>
- Encyclopaedia Britannica*. (χ.χ.). Ανάκτηση από Falange:
<https://www.britannica.com/topic/Falange>

- Encyclopaedia Britannica*. (χ.χ.). Ανάκτηση από Ustaša:
<https://www.britannica.com/topic/Ustasa>
- Encyclopaedia Britannica*. (χ.χ.). Ανάκτηση από Sayyid Qutb:
<https://www.britannica.com/biography/Sayyid-Qutb>
- Fürstenau, M. (2018, 05 29). *Deutsche Welle*. Ανάκτηση από Germany remembers Solingen arson attack victims, 25 years on: <https://www.dw.com/en/germany-remembers-solingen-arson-attack-victims-25-years-on/a-43955577>
- Gabbatt, A. (2020, 4 18). *The Guardian*. Ανάκτηση από Thousands of Americans backed by rightwing donors gear up for protests: <https://www.theguardian.com/us-news/2020/apr/18/coronavirus-americans-protest-stay-at-home>
- German, J. (2020, 6 6). *Las Vegas Review-Journal*. Ανάκτηση από Boogaloo arrests reveal new extremist agenda to hijack protests: <https://www.reviewjournal.com/investigations/boogaloo-arrests-reveal-new-extremist-agenda-to-hijack-protests-2047161/>
- Gumbel, A. (2015, 4 13). *The Guardian*. Ανάκτηση από Oklahoma City bombing: 20 years later, key questions remain unanswered: <https://www.theguardian.com/us-news/2015/apr/13/oklahoma-city-bombing-20-years-later-key-questions-remain-unanswered>
- Harris, S. (2005). *The End of Faith*. W. W. Norton.
- history*. (2009, 11 16). Ανάκτηση από Massacre begins at Munich Olympics: <https://www.history.com/this-day-in-history/massacre-begins-at-munich-olympics>
- Jenkins, J. P. (χ.χ.). *ENCYCLOPÆDIA BRITANNICA*. Ανάκτηση από Oklahoma City bombing: <https://www.britannica.com/event/Oklahoma-City-bombing>
- Juergensmeyer, M. (2017, 7). *The Cambridge Companion to Religion and Terrorism*. Ανάκτηση από Does Religion Cause Terrorism?: <https://www.cambridge.org/core/books/cambridge-companion-to-religion-and-terrorism/does-religion-cause-terrorism/66647499C9CEDCE3044230DDB89702E4/core-reader#>
- Kirkpatrick, D. D. (2019, 3 15). *The New York Times*. Ανάκτηση από Massacre Suspect Traveled the World but Lived on the Internet: <https://www.nytimes.com/2019/03/15/world/asia/new-zealand-shooting-brenton-tarrant.html>
- Lampe, J. R. (χ.χ.). *ENCYCLOPÆDIA BRITANNICA*. Ανάκτηση από Bosnian War: <https://www.britannica.com/event/Bosnian-War>
- Lia, B. (2004, 1). *ResearchGate*. Ανάκτηση από CAUSES OF TERRORISM: An Expanded and Updated Review of the Literature: https://www.researchgate.net/publication/281274883_CAUSES_OF_TERRORISM_An_Expanded_and_Updated_Review_of_the_Literature
- Martinez, L. (2020, 2 5). *abcnews*. Ανάκτηση από Pentagon report says al-Baghdadi death had little impact on ISIS leadership and operations:

<https://abcnews.go.com/Politics/pentagon-report-al-baghdadi-death-impact-isis-leadership/story?id=68755044>

- Mouline, N. (2016, 1 20). *Tvxs Aνεξάρτητη ενημέρωση*. Ανάκτηση από Η γέννηση του τζιχαντισμού: <https://tvxs.gr/news/taksidia-sto-xrono/i-gennisi-toy-tzixantismoy>
- Nera, C. (χ.χ.). *Encyclopaedia Britannica*. Ανάκτηση από Blackshirt: <https://www.britannica.com/topic/Blackshirt>
- Parrott-Sheffer, C. (χ.χ.). *Encyclopædia Britannica*. Ανάκτηση από 16th Street Baptist Church bombing: <https://www.britannica.com/event/16th-Street-Baptist-Church-bombing>
- PETER, N. R. (2016). *ΟΙ ΝΕΟΙ ΤΖΙΧΑΝΤΙΣΤΕΣ*. ΔΙΑΜΕΤΡΟΣ Ι.Κ.Ε.
- RICHARD-HRAIR, D. (2007). *ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΗΜΕΝΟ ΙΣΛΑΜ*. ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ.
- Roach, K. (2015). *Comparative Counter-Terrorism Law*. Cambridge University Press.
- SASSOUNIAN, H. (χ.χ.). *Armenian National Committee of America*. Ανάκτηση από Columbia University Researchers Confirm Turkey's Links to ISIS: <https://anca.org/columbia-university-researchers-confirm-turkeys-links-to-isis/>
- Schoolhistory*. (χ.χ.). Ανάκτηση από The Freikorps: <https://schoolhistory.co.uk/notes/the-freikorps/>
- SIGMUND, F. (1980). *ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΙΩΝ*. ΔΑΜΙΑΝΟΣ.
- Smale, A. (2014, 12 11). *The New York Times*. Ανάκτηση από Germany Reopens Case of Oktoberfest Bombing: <https://www.nytimes.com/2014/12/12/world/europe/germany-reopens-inquiry-into-1980-oktoberfest-bombing-with-new-witness.html>
- Smith, B., Gruenewald, J., Roberts, P., & Damphousse, K. (2015, 11). *researchgate*. Ανάκτηση από The Emergence of Lone Wolf Terrorism: Patterns of Behavior and Implications for Intervention: https://www.researchgate.net/publication/283096279_The_Emergence_of_Lone_Wolf_Terrorism_Patterns_of_Behavior_and_Implications_for_Intervention
- Smith, S., & Banic, V. (2019, 3 25). *nbcnews*. Ανάκτηση από New Zealand attack exposes right-wing extremists' fascination with Balkans: <https://www.nbcnews.com/news/world/new-zealand-attack-exposes-right-wing-extremists-fascination-balkans-n984721>
- STANLEY, H. (2011). *ΧΑΟΣ ΚΑΙ ΒΙΑ*. ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ.
- Strømme, H. (2017, 6 23). *degruyter*. Ανάκτηση από Christian Terror in Europe? The Bible in Anders Behring Breivik's Manifesto: <https://www.degruyter.com/view/journals/jbr/4/1/article-p147.xml>
- Tvxs Aνεξάρτητη ενημέρωση*. (2018, 4 15). Ανάκτηση από Τζιχάντ και ναζί: Μια ταξιαρχία SS με φέσια: https://tvxs.gr/news/istoria/tzixant-kai-nazi-mia-taksiarxia-ss-me-fesia?fbclid=IwAR2mtNeEWw_dKcEkPQpcrb_ITdO_lfhhOjsqkGRylkf6Dxvi88hD-ONoU-4

United Nations Security Council Counter-Terrorism Committee Executive Directorate. (2020, 4). Ανάκτηση από MEMBER STATES CONCERNED BY GROWING AND INCREASINGLY TRANSNATIONAL THREAT OF EXTREME RIGHT-WING TERRORISM:
<https://www.un.org/sc/ctc/news/2020/04/01/cted-launches-trends-alert-extreme-right-wing-terrorism/>

Wikipedia. (χ.χ.). Ανάκτηση από 1994 Italian general election:
https://en.wikipedia.org/wiki/1994_Italian_general_election

Wikipedia. (χ.χ.). Ανάκτηση από 1988 Cannes and Nice attacks:
https://en.wikipedia.org/wiki/1988_Cannes_and_Nice_attacks

Zeman, T., Bren, J., & Urban, R. (2017, 12). *ResearchGate*. Ανάκτηση από Role of internet in Lone Wolf Terrorism:
https://www.researchgate.net/publication/322130271_Role_of_internet_in_Lone_Wolf_Terrorism

Αργυρίου, Π. (2011, 1 17). *Tvxs Ανεξάρτητη ενημέρωση*. Ανάκτηση από Ψέματα που σκοτώνουν:
<https://tvxs.gr/news/%CF%84%CE%B1%CE%BE%CE%AF%CE%B4%CE%B9%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%BF-%CF%87%CF%81%CF%8C%CE%BD%CE%BF/%CF%88%CE%AD%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CF%80%CE%BF%CF%85-%CF%83%CE%BA%CE%BF%CF%84%CF%8E%CE%BD%CE%BF%CF%85%CE%BD-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CF%80%CE%A>

Γρίβας, Κ. (2013, 11 2). *tvxs ανεξάρτητη ενημέρωση*. Ανάκτηση από
<https://tvxs.gr/news/taksidia-sto-xrono/akrodeksia-kai-tromokratia-stin-eyropi-toy-kleanthi-griba>

Ήφαιστος, Π. (2009). *Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΟΥ*. Αθήνα: ΠΟΙΟΤΗΤΑ.

Ιμπραήμ, Κ. (2019, 5 31). *Tvxs Ανεξάρτητη ενημέρωση*. Ανάκτηση από Οι εμφύλιοι στα Βαλκάνια δημιούργησαν μια νέα γενιά τρομοκρατών:
https://tvxs.gr/news/egrapsan-eipan/oi-emfylioi-sta-balkania-dimioyrgisan-mia-neagenia-tromokraton?fbclid=IwAR3iqKeHwqAxbrZpLe3YvcQCVSa46NVubDBPBwUmRUfUmiEW_JpPMbQghQ

Μακρής, Σ. (χ.χ.). *Θρησκεία, πολιτική και κοινωνία*. Στο Σ. Μακρής, *Θρησκεία και Διεθνής Πολιτική*.

Μηχανή του Χρόνου. (χ.χ.). Ανάκτηση από Το «Βιετνάμ των Ρώσων» ξεκίνησε με το πραξικόπημα του 1978, όταν κομμουνιστές ανέλαβαν την εξουσία στο Αφγανιστάν και επέβαλαν αμέσως τεράστιες κοινωνικές και πολιτικές μεταρρυθμίσεις.....:
<https://www.mixanitouxronou.gr/i-isvoli-ton-roson-sto-afganistan-15-chiliades-sovietiki-echasan-ti-zoi-tous-afinontas-ena-ekatommirio-nekrous-afganous-o-polemos-pou-dimiourgise-ton-osama-bin-lanten-ke-to-vietnam-tis-essd/>

Μπόση, Μ. (2000). *ΠΕΡΙ ΟΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ*. ΤΡΑΥΛΟΣ.

Μπόση, Μ. (2018). *ΟΙ ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ*. Αθήνα: ΠΟΙΟΤΗΤΑ.

Πάσχος, Γ. (2005). *Η Επιστροφή των Λύκων, Πολιτικές του τρόμου στον 21ο αι.* Αθήνα: Σαββάλας.

Πουρχαμζαβί, Κ. (2017, 5 24). *Κέντρο Γεωπολιτικών Αναλύσεων*. Ανάκτηση από Ουαχαμπισμός και Σαλαφισμός:
<http://icmu.nyc.gr/el/%CE%9F%CF%85%CE%B1%CF%87%CE%B1%CE%BC%CF%80%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%A3%CE%B1%CE%BB%CE%B1%CF%86%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82>

Σαν Σήμερα. (χ.χ.). Ανάκτηση από Μακελειό στη Μέκκα:
<https://www.sansimera.gr/articles/1005>

Τσομοκι, Ν., Σαιντ, Ε., Σασεν, Σ., Μπισαρα, Α., & Σενετ, Ρ. (2002). *Η ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ*. ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ.

ΧΡΥΣΙΚΟΠΟΥΛΟΣ, Δ. (2020, 6 4). *ΤΟ ΠΟΝΤΙΚΙ*. Ανάκτηση από Οι ακροδεξιοί με τα... χαβανέζικα πουκάμισα - Πώς στην Αμερική του Τραμπ «ανθεί» κίνημα που επιδιώκει νέο εμφύλιο: <http://www.topontiki.gr/article/388686/oi-akrodexioi-meta-havanezika-poukamisa-pos-stin-ameriki-toy-tramp-anthei-kinima-poy>
